

SINH THÁI TOÀN DIỆN TRONG ĐỜI SỐNG GIA ĐÌNH

SINH THÁI TOÀN DIỆN TRONG ĐỜI SỐNG GIA ĐÌNH

Bản dịch Việt ngữ của linh mục Gioan Lê Anh Nghi, S.J.
Hiệu đính: Ủy ban Phát triển Con người Toàn diện
trực thuộc Hội đồng Giám mục Việt Nam.

© 2026 Bộ Phục vụ Phát triển Con người Toàn diện
© 2026 Bộ Giáo dân, Gia đình và Sự sống
00120 Thành Vatican
www.humandevelopment.va
www.laityfamilylife.va
Bảo lưu toàn quyền.

MỤC LỤC

Danh mục các chữ viết tắt	04
LỜI GIỚI THIỆU	05
LỜI TỰA	07
TỔNG QUAN	09
Trọng tâm Gia đình	09
Tính Toàn diện và Nhất quán	09
Cấu trúc và Nội dung của tập sách	10
PHẦN I: NỀN TẢNG	11
Sinh thái Toàn diện theo Thông điệp <i>Laudato si'</i>	12
Gia đình Nhân loại trong Thông điệp <i>Fratelli Tutti</i>	13
Gia đình Nhân loại và Tông huấn <i>Amoris Laetitia</i>	13
Sự Thánh thiện và Gia đình trong Tông huấn <i>Gaudete et Exsultate</i>	16
Cam kết từ Nền tảng trong Tông huấn <i>Laudate Deum</i>	17
PHẦN II: BẢY CHỦ ĐỀ	19
Chương 1: Lắng nghe Tiếng kêu của Trái đất	21
Giải thích	22
Hệ quả	23
Câu hỏi suy tư và thảo luận	24
Hành động đề xuất	27
Chương 2: Lắng nghe Tiếng kêu của Người nghèo và Người Dễ bị Tổn thương	29
Giải thích	30
Hệ quả	32
Câu hỏi suy tư và thảo luận	34
Hành động đề xuất	35
Chương 3: Áp dụng và Thúc đẩy Kinh tế Sinh thái	37
Giải thích	38
Hệ quả	40
Câu hỏi suy tư và thảo luận	43
Hành động đề xuất	44

Chương 4: Áp dụng Lối sống Sinh thái	45
Giải thích	46
Hệ quả	47
Câu hỏi suy tư và thảo luận	51
Hành động đề xuất	52
Chương 5: Sinh thái Toàn diện và Giáo dục	53
Giải thích	54
Hệ quả	56
Câu hỏi suy tư và thảo luận	59
Hành động đề xuất	59
Chương 6: Nền Linh đạo Sinh thái trong Gia đình	61
Giải thích	62
Hệ quả	64
Câu hỏi suy tư và thảo luận	67
Hành động đề xuất	68
Chương 7: Gia đình Tham gia vào Đời sống Cộng đồng	69
Giải thích	70
Hệ quả	70
Câu hỏi suy tư và thảo luận	72
Hành động đề xuất	75
KẾT LUẬN	77
PHỤ LỤC: Nền tảng Hành động Laudato Si' cho Gia đình	80

Các chữ viết tắt

AL	<i>Amoris Laetitia</i>	GS	<i>Gaudium et Spes</i>
CA	<i>Centesimus Annus</i>	FT	<i>Fratelli Tutti</i>
CV	<i>Caritas in Veritate</i>	LD	<i>Laudate Deum</i>
EG	<i>Evangelii Gaudium</i>	LS	<i>Laudato Si'</i>
FC	<i>Familiaris Consortio</i>	SRS	<i>Sollicitudo Rei Socialis</i>
GE	<i>Gaudete et Exsultate</i>		

LỜI GIỚI THIỆU

Trong Thông điệp *Laudato si'*, Đức Giáo hoàng Phanxicô mời gọi toàn thể Giáo hội và nhân loại lắng nghe tiếng kêu của Trái đất cùng tiếng kêu của người nghèo, để cùng nhau chăm sóc ngôi nhà chung mà Thiên Chúa đã trao phó. Lời mời gọi ấy không chỉ liên quan đến môi trường thiên nhiên, nhưng còn chạm đến phẩm giá con người, đời sống gia đình, kinh tế, giáo dục, văn hóa, hòa bình và tương lai của toàn thể gia đình nhân loại. Bởi lẽ, mọi sự trong thế giới này đều liên kết với nhau; khi một chiều kích của đời sống bị tổn thương, các chiều kích khác cũng bị ảnh hưởng.

Tập sách **Sinh thái Toàn diện trong Đời sống Gia đình** được giới thiệu trong viễn tượng đó. Đây là tài liệu giúp các gia đình Công giáo hiểu và sống tinh thần sinh thái toàn diện theo giáo huấn của Giáo hội, đặc biệt qua các văn kiện *Laudato si'*, *Fratelli Tutti*, *Amoris Laetitia*, *Gaudete et Exsultate* và *Laudate Deum*. Tập sách không chỉ trình bày những nền tảng thần học và mục vụ, nhưng còn gợi mở những câu hỏi suy tư, đối thoại và các hành động cụ thể, để mỗi gia đình có thể thực hành trong đời sống hằng ngày.

Gia đình là tế bào đầu tiên và nền tảng của xã hội. Chính trong gia đình, con người học những bài học đầu đời về tình yêu, lòng biết ơn, sự chia sẻ, kiên nhẫn, tha thứ và trách nhiệm. Cũng chính trong gia đình, đức tin được truyền lại cùng với sự sống, qua lời cầu nguyện, qua bữa cơm chung, qua sự chăm sóc lẫn nhau, qua cách cha mẹ dạy con cái biết yêu mến Thiên Chúa, kính trọng tha nhân, trân quý thiên nhiên và sống tiết độ. Vì thế, gia đình không chỉ là nơi đón nhận giáo huấn về sinh thái toàn diện, nhưng còn là môi trường ưu tiên để giáo huấn ấy được thực hành và lan tỏa.

Sinh thái toàn diện giúp chúng ta nhận ra rằng việc chăm sóc thiên nhiên không thể tách rời khỏi việc chăm sóc con người. Sự suy thoái môi trường thường gắn liền với nghèo đói, bất công, chiến tranh, di dân cưỡng bức, nạn đói, sự loại trừ xã hội và những tổn thương trong đời sống gia đình. Khi thiên nhiên bị hủy hoại, người nghèo và người dễ bị tổn thương thường là những người chịu ảnh hưởng nặng nề nhất. Khi gia đình suy yếu, xã hội mất đi một

nơi căn bản để con người được yêu thương, giáo dục, nâng đỡ và lớn lên trong phẩm giá.

Do đó, việc chăm sóc ngôi nhà chung cần bắt đầu từ những chọn lựa cụ thể trong đời sống gia đình. Đó có thể là cách chúng ta sử dụng nước, điện và các tài nguyên; cách chúng ta tránh lãng phí thực phẩm; cách chúng ta giảm rác thải; cách chúng ta giáo dục con cái biết sống đơn sơ, tiết độ và có trách nhiệm; cách chúng ta quan tâm đến người nghèo, người bệnh, người già, trẻ em, người khuyết tật và những người bị bỏ quên. Những việc làm nhỏ bé ấy, khi được thực hiện trong đức tin và tình yêu, có thể góp phần hình thành một lối sống mới, nhân bản hơn, liên đới hơn và phù hợp hơn với Tin Mừng.

Thay mặt Ủy ban Phát triển Con người Toàn diện trực thuộc Hội đồng Giám mục Việt Nam, tôi trân trọng giới thiệu tập sách **Sinh thái Toàn diện trong Đời sống Gia đình** đến quý gia đình, các giáo xứ, hội đoàn, cộng đoàn tu trì, các nhóm giáo lý, Caritas và những ai đang dẫn thân phục vụ con người trong tinh thần Tin Mừng. Ước mong tập sách này trở thành người bạn đồng hành của các gia đình Công giáo Việt Nam, giúp mỗi gia đình trở nên một “Giáo hội tại gia”, nơi đức tin được nuôi dưỡng, sự sống được bảo vệ, tình liên đới được vun trồng và ngôi nhà chung được chăm sóc bằng những hành động cụ thể mỗi ngày.

Nguyện xin Thánh Gia Nadarét, thánh Monica và thánh Phanxicô Assisi chuyển cầu cho chúng ta, để các gia đình biết sống ơn gọi yêu thương, chăm sóc và phục vụ, góp phần xây dựng một thế giới công bằng, nhân bản và bình an hơn.

Thanh Hóa, ngày 20 tháng 6 năm 2026

+Giuse Nguyễn Đức Cường

Giám mục Giáo phận Thanh Hoá

Chủ tịch Ủy ban Phát triển Con người Toàn diện
trực thuộc Hội đồng Giám mục Việt Nam

LỜI TỰA

Trong Thông điệp *Laudato si'*, Đức Giáo hoàng Phanxicô đã nhấn mạnh đến những động lực phát xuất từ đức tin để thúc đẩy chúng ta lắng nghe tiếng kêu của người nghèo lẫn tiếng kêu của Trái đất, và đáp lại tiếng kêu ấy một cách tốt nhất.

Tiếp nối viễn tượng này, Đức Giáo hoàng Lêô XIV tái khẳng định tầm quan trọng của việc chiêm ngắm công trình sáng tạo để hiểu về “kế hoạch nguyên thủy của Đấng Tạo Hóa. Mọi sự đã được sắp đặt khôn ngoan ngay từ đầu, để tất cả thụ tạo cùng góp phần vào việc thực hiện Vương quốc của Thiên Chúa. Mỗi thụ tạo đều có vai trò quan trọng và riêng biệt trong kế hoạch của Ngài, và mỗi thụ tạo đều là ‘tốt lành’...” (x. St 1,1-29) (*Bài giảng trong lễ Khánh thành và Chúc lành cho dự án Borgo Laudato Si'*, ngày 05.09.2025). Dựa vào Tin Mừng (Mt 6,30), Đức Thánh Cha lưu ý rằng, trong hành động sáng tạo, con người được dành riêng cho một vị trí đặc biệt – “thụ tạo đẹp nhất, được dựng nên theo hình ảnh và giống Thiên Chúa. Nhưng đặc ân này đi kèm với trách nhiệm lớn lao: chăm sóc mọi thụ tạo khác, theo đúng kế hoạch của Đấng Tạo Hóa” (x. St 2,15). Do đó, việc chăm sóc công trình sáng tạo chính là một ơn gọi thật sự cho mỗi người, một sự dẫn thân phải được thực hiện ngay trong chính công trình sáng tạo, và đừng quên rằng chúng ta cũng chỉ là thụ tạo giữa muôn thụ tạo.

Cam kết này diễn tả đức tin của chúng ta, vốn được Đức Thánh Cha nhắc nhở, “đức tin được truyền lại [trong gia đình] cùng với sự sống, từ thế hệ này sang thế hệ khác. Đức tin được chia sẻ như lương thực trên bàn ăn gia đình và như tình yêu trong trái tim chúng ta. Bằng cách này, gia đình trở thành nơi ưu tiên để gặp gỡ Chúa Giêsu, Đấng yêu thương chúng ta và mong muốn điều tốt lành cho chúng ta.” (*Bài giảng trong thánh lễ Năm Thánh cho gia đình, ông bà và người cao tuổi*, ngày 01.06.2025).

Những giá trị vốn là khuôn mẫu và trưởng thành từ trong gia đình chắc chắn là mảnh đất màu mỡ, từ đó giúp đời sống xã hội nảy sinh. Vì thế, gia đình là điều thiết yếu để nuôi dưỡng và truyền đạt giá trị chăm sóc ngôi nhà chung của chúng ta và cho từng người. Thật vậy, nhiều gia đình đã sống ơn gọi này với tấm lòng rộng mở và niềm hy vọng nơi Đức Giêsu Kitô (x. 1 Pr 1,13-17).

Trong gia đình, các thành viên học cách cho đi, kiên nhẫn và tận tụy; học cách đón nhận và bảo vệ sự sống, để sự sống có thể phát triển trọn vẹn; cũng như học cách bổ túc và sự tương hỗ, để có sự trao đổi giữa các thế hệ và tình liên đới với các gia đình khác, cùng với việc truyền đạt kiến thức và truyền thống. Vì lý do này, chúng ta một lần nữa khẳng định, gia đình là tế bào đầu tiên và nền tảng của xã hội.

Mặc dù tập sách này chủ yếu được gửi đến các gia đình, nhưng nó liên quan đến tất cả chúng ta. Những tác động của đại dịch gần đây đã cho thấy thế giới và vai trò sống còn của gia đình gắn bó sâu sắc như thế nào, khi nhấn mạnh về sự cần thiết để có thể tiếp cận dựa trên sinh thái toàn diện phù hợp với giáo huấn của *Laudato Si'*. Hơn nữa, chúng ta không thể thờ ơ trước cảnh tượng tàn phá, bom đạn, giết chóc, việc sử dụng mìn, bắt cóc và nạn đói đang diễn ra ở nhiều quốc gia. Mỗi cảnh tượng ấy nhắc tới một câu chuyện bi thương về sự vi phạm nhân quyền, về những gia đình chia lìa, đau thương và nghèo khổ. Tuy nhiên, gia đình vẫn là nơi chăm sóc, đón nhận và sẻ chia, là nguồn mạch của sức mạnh bền bỉ, sự an ủi và nuôi dưỡng các mối tương quan con người.

Chúng ta khao khát một nền hòa bình đích thực – hòa bình không vũ trang và giải trừ vũ khí – được xây dựng trên những điều kiện làm cho sự phát triển con người toàn diện và công ích đích thực của gia đình nhân loại trong ngôi nhà chung của chúng ta trở nên khả thi hơn. Như Tông huấn *Amoris Laetitia* nhắc nhở: “Phúc lợi của gia đình có tính quyết định đối với tương lai của thế giới và của Giáo hội” (số 31).

Vì vậy, chúng tôi vui mừng giới thiệu công trình chung này của hai Bộ, cộng thêm những đóng góp phong phú từ bên ngoài – bao gồm nhiều đôi vợ chồng – đã đem lại những suy tư sâu sắc thực tiễn về cách giáo huấn của *Laudato Si'*, để có thể hội nhập vào đời sống gia đình Kitô hữu.

Chúng tôi bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến tất cả những ai đã dẫn thân cho công trình này. Chúng tôi phò thác việc phổ biến và sử dụng tập sách này cho lời chuyển cầu của thánh Phanxicô Assisi và thánh Hildegard thành Bingen – hai vị thánh đều được nhắc đến vì có cảm thức sâu sắc về thiên nhiên như là mặc khải của Thiên Chúa – cũng như cho thánh Giuse và thánh Monica, cùng với chân phước Luigi và Maria Beltrame Quattrocchi, bốn mạng của gia đình.

Hồng y Michael Czerny S.J.

*Bộ trưởng
Bộ Phục vụ Phát triển
Con người Toàn diện*

Hồng y Kevin Joseph Farrell

*Bộ trưởng
Bộ Giáo dân,
Gia đình và Sự sống*

Ngày 4 tháng 10 năm 2025

TỔNG QUAN

Trọng tâm Gia đình

Dựa trên Tông huấn hậu Thượng Hội đồng *Amoris Laetitia*, tập sách này nhằm khích lệ và truyền cảm hứng cho các gia đình, kế thừa trên tinh thần và hành động phù hợp với giáo huấn của Thông điệp *Laudato Si'* về việc chăm

sóc ngôi nhà chung và phát triển con người toàn diện. Tập sách cũng đề xuất những con đường cụ thể để suy tư và gợi ý cách sống sinh thái toàn diện với gia đình là nơi giữ vai trò trung tâm. Nếu chúng ta muốn chăm sóc “môi trường và chất lượng cuộc sống con người” (LS 142), điều hợp lý là cần áp dụng nguyên tắc bổ trợ và bắt đầu từ nhóm xã hội cơ bản nhất, gia đình, nơi các mối tương quan xã hội sơ khởi diễn ra. Vì vậy, việc bảo vệ, thăng tiến và trao quyền cho gia đình là điều rất quan trọng, cũng như việc tạo điều kiện để gia đình gắn kết với thực tại của xã hội dân sự, kinh tế, y tế, giáo dục và chính quyền địa phương. Điều này đòi hỏi sự hiểu biết sâu sắc về vai trò của gia đình. Chúng tôi hy vọng mọi gia đình sẽ đón nhận tập sách này và học hỏi về sinh thái toàn diện.

Tính Toàn diện và Nhất quán

Khi hướng tới việc chăm sóc đúng đắn cho ngôi nhà chung và cho mọi người, cần có một cách tiếp cận toàn diện. Đức Giáo hoàng Phanxicô đã nhắc lại lời Đức Giáo hoàng Bênêđictô XVI rằng, “thế giới không thể được phân tích bằng cách tách rời từng khía cạnh riêng lẻ, bởi vì ‘cuốn sách của thiên nhiên là một và không thể chia cắt’, bao gồm môi trường, sự sống, tính dục, gia đình, các mối tương quan xã hội,... Do đó, ‘sự suy thoái của thiên nhiên vốn gắn liền chặt chẽ với nền văn hóa định hình sự chung sống của con người’” (LS 6). Vì thế, tập sách này nhấn mạnh tới tính toàn diện và nhất quán liên tục giữa nhiều khía cạnh của sự phát triển con người toàn diện, sinh thái toàn diện và đời sống gia đình.

Cấu trúc và Nội dung của Tập sách

Phần I: Trình bày các khái niệm nền tảng dựa trên những văn kiện chính của Đức Giáo hoàng Phanxicô.

Phần II: Bao gồm các chương theo bảy chủ đề được rút ra từ *Laudato Si'*. Mỗi chương có bốn phần:

Giải thích chủ đề.

Một hoặc nhiều hệ quả của chủ đề.

Danh sách câu hỏi để suy tư và thảo luận.

Danh sách các hành động đề xuất.

Ngoài ra, tập sách có tham chiếu đến một số văn kiện của Huấn quyền Giáo hội. Các tài liệu này được tiếp cận miễn phí trực tuyến bằng nhiều ngôn ngữ trên các trang web của Vatican. Chúng tôi hy vọng rằng điều này sẽ giúp tập sách hữu ích cho các gia đình, vốn được gọi là “Giáo hội tại gia”.

Tập sách không nhằm đưa ra một danh sách đầy đủ các tuyên bố của các giáo hoàng gần đây, cũng không phải là bảng tóm tắt hướng dẫn chi tiết cho việc sử dụng phổ biến. Những ai muốn có thêm những gợi ý thực hành có thể tìm đến Giáo hội địa phương (các văn phòng giáo phận, mạng lưới các chuyên viên Kitô hữu, các trường đại học, các Ủy ban của Hội đồng Giám mục chuyên trách, nhóm Caritas, Nền tảng Hành động Laudato Si') hoặc các tổ chức uy tín khác tại địa phương, là nơi có thể chỉ ra những dự án và kinh nghiệm phù hợp với bối cảnh cụ thể.

PHẦN MỘT

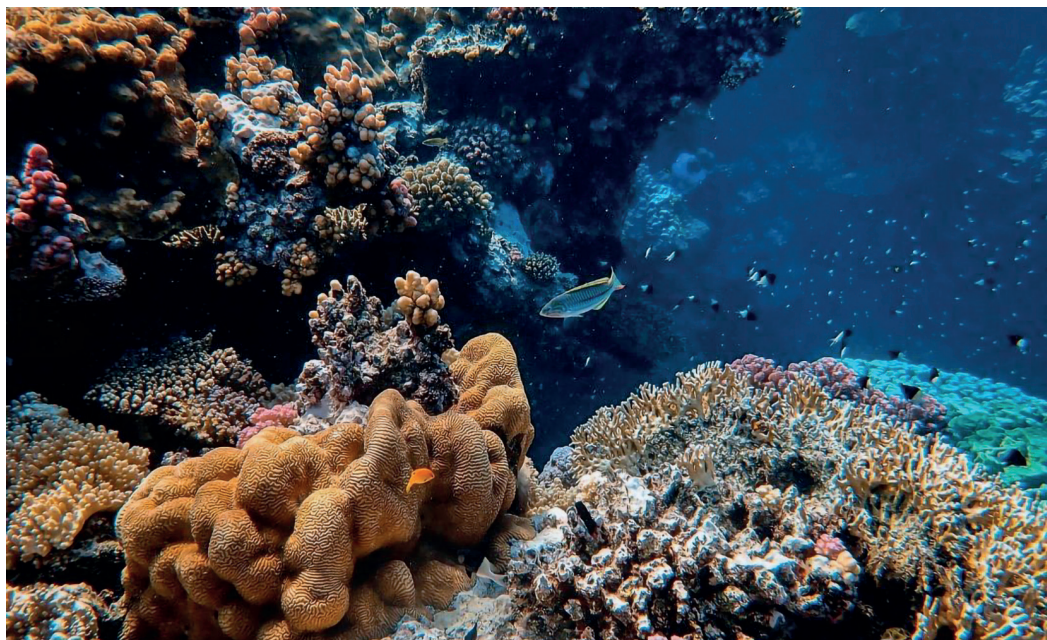
NỀN TẢNG

Sinh thái Toàn diện theo *Laudato si'*

Đức Giáo hoàng Phanxicô giới thiệu thánh Phanxicô Assisi như một mẫu gương sống “trong sự hòa hợp tuyệt vời với Thiên Chúa, với tha nhân, với thiên nhiên và với chính mình” (LS 10). Bốn yếu tố này tạo nên một nền tảng vững chắc và toàn diện cho toàn bộ Thông điệp. Sinh thái toàn diện – khái niệm cốt lõi của *Laudato Si'* – là một mô hình để phân tích, phân định và dẫn thân. Trong đó, *Laudato Si'* bao gồm nhiều dạng sinh thái cụ thể: môi trường, kinh tế, xã hội, văn hóa, các cơ chế xã hội, đời sống hằng ngày và sinh thái nhân học tổng thể. Danh sách này cho thấy sự liên kết và tính nhất quán. Khi chúng ta hiểu rõ hơn về sự gắn kết của thế giới tự nhiên, chúng ta cũng sẽ nhận ra sự phụ thuộc lẫn nhau giữa môi trường tự nhiên và môi trường nhân loại. Trên hết, con người là một phần của thiên nhiên, nên cần có mối tương quan đúng đắn với thiên nhiên. Khi đưa ra các sáng kiến, phải xem xét mối tương quan của con người với Thiên Chúa, với tha nhân và với thế giới tự nhiên; như Đức Giáo hoàng thường nhắc chúng ta: “mọi sự đều liên kết với nhau”.

Nguyên tắc này cũng áp dụng cho mỗi tín hữu: sống một cuộc đời trọn vẹn và ý nghĩa (x. Ga 10,10) kéo theo việc phải chăm sóc mọi khía cạnh cho sự phát triển của con người. Điều bất ngờ là, ngay sau danh sách nói tới các dạng sinh thái, *Laudato Si'* nhắc đến công ích – cụ thể là “toàn bộ những điều kiện của đời sống xã hội cho phép các nhóm xã hội và từng thành viên có thể dễ dàng đạt tới sự hoàn thiện của mình”. Ở đây cũng vậy, “toàn bộ những điều kiện” ngụ ý nói tới sự liên kết và nhất quán. Hơn nữa, mặc dù việc tận dụng chuyên môn trong bất kỳ lĩnh vực nào đi nữa là đúng đắn, điều này không có nghĩa là áp đặt ưu tiên của cá nhân; đúng hơn, điều cần thiết là thực hiện một cách toàn diện, trong sự suy xét tới tất cả các dạng sinh thái ở trên.

Hơn thế nữa, khi đề cập tới ý nghĩa “đời sống hằng ngày”, nhắc nhở chúng ta rằng việc chăm sóc công trình tạo dựng cũng như việc chăm sóc anh chị em của chúng ta không chỉ là nhiệm vụ của các chuyên gia mà còn là trách nhiệm của mọi người. Đây cũng là vấn đề hợp tác, vì nếu chỉ làm một mình, chúng ta sẽ không tiến xa được; nó còn liên quan tới việc “làm thế nào” chúng ta hợp tác với nhau.

Cuối cùng, sinh thái toàn diện – đặc biệt khi xét đến công ích và sự phát triển con người toàn diện – đó không đơn thuần là một phương pháp, một hình thức thúc đẩy sự liên kết và những cách tiếp cận liên ngành xét như cùng đích tự thân. Tuy vậy, sinh thái toàn diện có mục đích: đó là sự thành toàn của mọi gia đình nhân loại ngang qua một đời sống dựa trên tình liên đới và bền vững, cũng như sự thành toàn của từng người qua đời sống trọn vẹn và thánh thiện.

Gia đình Nhân loại trong Thông điệp *Fratelli Tutti*

Dụ ngôn Người Samari nhân hậu và tình yêu mà chúng ta dành cho nhau là những yếu tố then chốt của *Fratelli Tutti*. Thông điệp nhấn mạnh đến những mối dây yêu thương, sự liên đới và hiếu khách, vốn có thể và cần phải làm sinh động trong đời sống gia đình, nơi mỗi người được phát triển với phẩm giá riêng của mình. Đức Thánh Cha cảnh báo về nền văn hóa và “những hành động loại bỏ” đi ngược lại với tình yêu: loại bỏ thai nhi, trẻ em, người khuyết tật, người cao tuổi; cũng như loại bỏ những gia đình gặp khó khăn. Trong một nền văn hóa vút bỏ như thế, gia đình bị

biến dạng và nghèo nàn, kéo theo sự suy thoái của toàn xã hội (x. FT 19). Thay vào đó, tình yêu phải dẫn đến những hành động trực tiếp hướng tới con người, tạo nên những cơ chế và tập tục lành mạnh, công bằng hơn (FT 186). Thông điệp cũng nhấn mạnh đến sự mở rộng phổ quát của tình yêu, bởi vì tất cả chúng ta đều có cùng một Cha. Chúng ta được mời gọi mỗi ngày mở rộng vòng tròn của mình, bởi “mỗi anh chị em đang cần giúp đỡ, khi bị bỏ rơi hay bị xã hội tôi đang sống phớt lờ, họ trở thành một người xa lạ hiện sinh” (FT 97). Thật vậy, tôi không thể “thu hẹp cuộc sống của mình vào một mối tương quan với một nhóm nhỏ, thậm chí là gia đình của tôi; tôi không thể hiểu bản thân khi tách rời khỏi một mạng lưới tương quan rộng lớn hơn.” Ngay cả đối với các đôi vợ chồng, “chúng ta nhận ra rằng trái tim mình được mở rộng khi bước ra khỏi chính mình và ôm lấy mọi người” (FT 89): tình yêu trở thành hạt giống lớn lên cho đến khi nó “biến thành cây, để chim trời đến làm tổ trên cành” (Mt 13,32). Vì vậy, điều cần thiết là có một cảm thức về sự hiệp nhất, trách nhiệm chung, sự phụ thuộc lẫn nhau và niềm hy vọng được chia sẻ; một cảm thức về nguồn gốc và vận mệnh chung, như Laudato Si’ đã giải thích (x. LS 202). Khi đó, chúng ta mới có thể cùng nhau chăm sóc ngôi nhà chung và đóng góp cho công ích của toàn thể gia đình nhân loại, đồng thời tôn trọng sự đa dạng trong những đóng góp mà mỗi người có thể mang lại theo truyền thống riêng của mình.

Gia đình Nhân loại và Tông huấn *Amoris Laetitia*

Gia đình, cộng đồng nhỏ là nơi sự sống mới được sinh ra, vừa mang ý nghĩa xã hội vừa mang ý nghĩa sinh thái. Đức Giáo hoàng Phanxicô khẳng định gia đình là “tác nhân chính của sinh thái toàn diện, bởi vì gia đình là chủ thể xã hội, căn bản chứa đựng trong đó hai nguyên lý nền tảng của nền văn minh nhân loại trên trái đất: nguyên lý hiệp thông và nguyên lý sinh hoa kết trái” (AL 277).

Gia đình là tế bào nền tảng cho sinh thái toàn diện: một trường học của sự sống, nơi con người được giáo dục dần dần về “giao ước giữa nhân loại và môi trường” (LS 209). Việc giáo dục này đòi hỏi sự trưởng thành trong các nhân đức, bởi vì “chỉ khi nuôi dưỡng những nhân đức lành mạnh, con người mới có thể thực hiện một cam kết sinh thái vô vị lợi” (LS

211). Bắt đầu từ gia đình và các mối tương quan nhân đức, “chúng ta học cách yêu thương và tôn trọng sự sống; chúng ta được dạy cách sử dụng đúng đắn các sự vật, giữ gìn trật tự và sạch sẽ, tôn trọng hệ sinh thái địa phương và chăm sóc mọi thụ tạo. Trong gia đình, chúng ta nhận về một nền giáo dục toàn diện, giúp chúng ta lớn lên một cách hài hòa trong sự trưởng thành cá nhân” (LS 213).

Sự phát triển toàn diện của con người, được nuôi dưỡng qua các mối tương quan gia đình, có thể lan tỏa ra ngoài mái nhà bằng việc tham gia tình nguyện, cộng tác với người khác, phục vụ những người dễ bị tổn thương, thể hiện sự dịu dàng và kiên nhẫn trong hoàn cảnh khó khăn, và đồng hành yêu thương với những người cần giúp đỡ. “Sức mạnh của gia đình nằm ở khả năng yêu thương và dạy cách yêu thương” (AL 53), và sức mạnh này được biểu lộ qua việc cho đi, lòng vị tha, sự quan tâm và trách nhiệm đối với cả người khác và môi trường.

Tinh thần huynh đệ có thể tuôn chảy từ gia đình, dẫn đến việc nhìn nhận người khác như anh chị em thuộc cùng một gia đình nhân loại: “Một đôi vợ chồng cảm nghiệm sức mạnh của tình yêu sẽ biết rằng, tình yêu này được kêu gọi để hàn gắn vết thương của những người bị loại bỏ, để thúc đẩy nền văn hóa gặp gỡ, và để đấu tranh cho công lý. Thiên Chúa đã trao cho gia đình nhiệm vụ ‘thuần hóa’ thế giới và giúp mỗi người nhìn nhận tha nhân như anh chị em” (AL 183).

Cụ thể, trong Giáo hội, gia đình Kitô hữu được mời gọi tham gia tích cực vào đời sống và hoạt động mục vụ, sống trọn vẹn ơn gọi và sứ mạng của mình, vốn mang chiều kích sinh thái: “Gia đình là tác nhân của hoạt động mục vụ qua việc loan báo Tin Mừng và qua di sản của nhiều hình thức chứng tá, cụ thể là liên đới với người nghèo, mở lòng với sự đa dạng con người, bảo vệ công trình sáng tạo, liên đới luân lý và vật chất với các gia đình khác – đặc biệt những gia đình túng thiếu, dẫn thân thẳng tiến công ích và biến đổi các cơ cấu xã hội bất công, bắt đầu từ lãnh thổ nơi gia đình sinh sống, qua việc thực hành các việc thương xót phần xác và phần hồn” (AL 290). Bằng việc đưa “việc bảo vệ công trình sáng tạo” vào danh sách các hình thức chứng tá, Đức Giáo hoàng Phanxicô nói, “Giáo hội tại gia”, không kém hơn mọi cơ cấu Giáo hội khác, được mời gọi “hoán cải sinh thái”. Gia đình có thể trở thành kênh trung tín và hữu hiệu để con cái Thiên Chúa cộng tác trong việc chăm sóc ngôi nhà chung.

Sự Thánh thiện và Gia đình trong *Gaudete et Exsultate*

Tông huấn *Gaudete et Exsultate* nhấn mạnh, “sự lớn lên trong sự thánh thiện là một hành trình trong cộng đồng, cùng đi bên cạnh nhau với những người khác”. Đây là vấn đề tại sao, trong đời sống hôn nhân, “mỗi người phối ngẫu trở thành khí cụ mà Đức Kitô dùng để thánh hóa người kia” (GE 141).

Chắc chắn là một cuộc sống chung “được dệt nên từ những điều nhỏ nhất thường nhật. Điều này đã đúng với một cộng đoàn thánh được hình thành bởi Chúa Giêsu, Đức Maria và thánh Giuse, vốn phản chiếu một gương mẫu về vẻ đẹp của sự hiệp thông Ba Ngôi... Một cộng đoàn biết trân trọng những chi tiết nhỏ nhất của tình yêu, nơi các thành viên chăm sóc nhau, và tạo nên một môi trường cởi mở và loan báo Tin Mừng, cộng đoàn ấy chính là nơi Chúa Phục sinh hiện diện và thánh hóa theo kế hoạch của Chúa Cha” (GE 143-145).

Đức Giáo hoàng Phanxicô mời gọi các thành viên trong gia đình lớn lên trong sự thánh thiện. Người phối ngẫu có thể “nên thánh bằng cách yêu thương và chăm sóc chồng hoặc vợ của mình, như Đức Kitô yêu thương Giáo hội... Bạn là cha mẹ hay ông bà? Hãy nên thánh bằng cách kiên nhẫn dạy cho các em nhỏ biết theo Chúa Giêsu” (GE 14).

Một đôi vợ chồng hiệp nhất (cùng với con cái gắn bó với cha mẹ) có thể suy tư và phân định tốt hơn về cách thức để đưa ra những chọn lựa đúng đắn và đáp lại lời mời gọi của Đức Giáo hoàng: để lớn lên trong hạnh phúc và thánh thiện. Vì sự phân định cũng là một ân sủng (x. GE 170), nên việc cầu nguyện và lắng nghe Lời Chúa là điều thật quan trọng (GE 172). Trong hôn nhân, đôi vợ chồng có ân sủng, là khi họ sẵn sàng để cùng nhau lớn lên trong sự thánh thiện ngang qua một đời sống chứng tá cụ thể đối với con cái và trong môi trường chung quanh. *Gaudete et Exsultate* nhấn mạnh đến sự kiên nhẫn và bền bỉ, sự cho đi, sự dịu dàng và hiền lành, sự cảm thông và tha thứ, cũng như việc chia sẻ những đau khổ của người khác. Những yếu tố này giúp đôi vợ chồng và gia đình trưởng thành, phát triển, lớn lên trong tình yêu và tiến bước trên con đường thánh thiện. Chúng tạo nên một bầu không khí nhân văn và luân lý, giúp gia đình đóng góp cho đời sống xã hội và chăm sóc ngôi nhà chung.

Tóm lại, hành trình tiến tới sự thánh thiện trong gia đình có thể giúp giải quyết tận gốc khủng hoảng sinh thái, bởi vì “chúng ta không thể nào giả định rằng sẽ chữa lành mối tương quan với thiên nhiên và môi trường mà không chữa lành tất cả các mối tương quan nhân bản nền tảng” (LS 119).

Cam kết từ nền tảng trong *Laudate Deum*

Tông huấn *Laudate Deum*, được ban hành tám năm sau Thông điệp *Laudato Si'*, mở đầu bằng việc nhấn mạnh Trái đất – ngôi nhà chung chào đón tất cả chúng ta – đang thay đổi, với những hệ quả lan rộng trong nhiều lĩnh vực như: y tế, việc làm, di cư, tiếp cận tài nguyên và nhà ở. Đức Giáo hoàng Phanxicô nhấn mạnh bệnh tật của thiên nhiên cũng là một vấn đề xã hội, gắn liền mật thiết với phẩm giá của sự sống con người (x. LD 3). Chương sáu của Tông huấn, dựa trên *Laudato Si'*, cho thấy đức tin có thể là một động lực quan trọng để chiêm ngắm và chăm sóc ngôi nhà chung và đồng thời bác bỏ ý tưởng về một con người “tự trị, toàn năng và vô hạn”. Thay vào đó, chúng ta được mời

gọi nhìn lại mọi sự để thấy chính mình “theo một cách khiêm nhường và phong phú hơn” (LD 68). Thật vậy, “cái nhìn Do Thái – Kitô giáo về vũ trụ bảo vệ giá trị độc đáo và trung tâm của con người giữa muôn loài thụ tạo kỳ diệu của Thiên Chúa”, nhưng cũng nhắc nhở, sự sống con người “không thể hiểu được và không thể bền vững nếu thiếu các thụ tạo khác” (LD 67).

Mỗi người, tùy theo hoàn cảnh riêng, đều đóng góp một điều gì đó có ý nghĩa. Đối với họ, đôi khi các giải pháp kỹ thuật về những thách thức về môi trường và xã hội sẽ không bao giờ đủ. Điều cần thiết là phải giải quyết tận gốc những nguyên nhân của các vấn đề, bao gồm cả cách chúng ta suy nghĩ về chúng. Vì thế, việc xem xét mọi sự vật từ một quan điểm nhân văn thực sự là điều thiết yếu: “Không có sự thay đổi lâu dài nào, nếu, không có sự thay đổi văn hóa, không có sự trưởng thành trong lối sống và xác tín trong xã hội, và cũng không có sự thay đổi văn hóa nào, nếu, không có sự thay đổi cá nhân” (LD 70). Không có gì ngạc nhiên khi Tông huấn nhấn mạnh đến sự trưởng thành của mỗi người và tương lai của trẻ em (x. LD 38, 58) – những lĩnh vực mà gia đình có thể đóng vai trò hàng đầu. Sự hiểu biết lẫn nhau giữa chúng ta trước hết được vun đắp trong gia đình, và các gia đình thường xen lẫn nhiều nền văn hóa khác nhau, đưa tới một dạng chủ nghĩa đa phương từ đó họ xuất phát. Điều này có thể mở ra những hình thức tham gia rộng lớn hơn, nơi các nhà hoạt động từ nhiều quốc gia có thể hỗ trợ nhau, gây áp lực lên các nhà lãnh đạo và chính phủ, và đối trọng với ảnh hưởng tiêu cực của tiếp thị và thông tin sai lệch (x. LD 29, 38). Bằng cách thực hành những hành vi có trách nhiệm, bền vững và liên đới, các gia đình có thể tạo nên một nền văn hóa mới. Trên thực tế, “các thói quen của cá nhân, gia đình và cộng đồng đang thay đổi” góp phần làm gia tăng mối quan tâm về trách nhiệm chưa được thực hiện trong các lĩnh vực chính trị và sự thờ ơ của những người có quyền lực. Do vậy, “Chúng ta hãy nhìn nhận, dù điều này không lập tức tạo ra một hiệu quả đáng kể về mặt số lượng, nhưng chúng ta đang góp phần khởi động cho những tiến trình biến đổi lớn lao từ sâu thẳm trong xã hội” (LD 71).

PHẦN HAI,

BẢY CHỦ ĐỀ

CHƯƠNG 01

Lắng nghe tiếng kêu
của Trái Đất

**“ Chưa bao giờ chúng ta làm tổn thương và ngược đãi
Ngôi nhà chung nhiều như trong hai trăm năm qua”
(LS 53).**

GIẢI THÍCH

Công trình Sáng tạo của Thiên Chúa

Trong kế hoạch hoàn hảo của Thiên Chúa, người nam và người nữ được đặt trong một khu vườn tuyệt đẹp, phong phú về đa dạng sinh học, để “canh tác và giữ gìn” (St 2,15). Khu vườn ấy là quà tặng Thiên Chúa trao cho đôi bạn đầu tiên. Trong *Sáng Thế*, Thiên Chúa không trao việc chăm sóc công trình sáng tạo cho một cá nhân riêng lẻ, mà cho gia đình và, rộng hơn, cho toàn thể nhân loại. Chúng ta không phải là chủ nhân hay người sáng tạo, mà là cộng tác viên và người quản lý của Thiên Chúa.

“Điều chúng ta gọi là ‘thiên nhiên’ trong ý nghĩa vũ trụ có nguồn gốc từ ‘một kế hoạch của tình yêu và sự thật’... Thế giới ‘không phải là sản phẩm của một tất yếu nào đó, cũng không phải của số phận mù quáng hay sự tình cờ’” (Đức Giáo hoàng Bênêđictô XVI, *Sứ điệp Ngày Hòa bình Thế giới 2010*, số 6); hơn nữa, “các loài sinh vật khác có giá trị riêng trong mắt Thiên Chúa... Nhờ phẩm giá độc đáo và khả năng trí tuệ, chúng ta được mời gọi để tôn trọng công trình sáng tạo và những luật lệ vốn có của nó” (LS 69).

Nói tóm lại, “quyền thống trị mà Đấng Tạo Hóa ban cho con người không phải là quyền lực tuyệt đối... đối với thế giới tự nhiên, chúng ta không chỉ tuân theo các quy luật sinh học, mà còn cả các quy luật luân lý, quy luật ấy vốn không thể bị vi phạm mà không phải trả giá” (SRS 34).

Một tình trạng phức tạp và có sự liên kết

Các vấn đề môi trường và xã hội đều gắn liền với nhau, bởi “sự suy thoái của môi trường và xã hội ảnh hưởng đến những người dễ bị tổn thương nhất trên hành tinh” (LS 48).

Ví dụ, thoái hóa đất và lũ lụt có thể làm gia tăng tình trạng mất an ninh lương thực ở địa phương, trong khi đó, sự ô nhiễm ảnh hưởng đến sức

khỏe con người và động vật theo nhiều cách. Hơn nữa, ở nhiều nơi trên thế giới, “các gia đình thường thiếu cả những phương tiện cần thiết để sống còn – như lương thực, việc làm, nhà ở và thuốc men – cũng như những quyền tự do căn bản nhất” (FC 6). Người nghèo thường không phải là nguyên nhân chính gây suy thoái môi trường, nhưng họ lại chịu ảnh hưởng nặng nề từ ô nhiễm hoặc biến đổi khí hậu khi nguồn thu nhập hay sinh kế lại bị đe dọa.

Ngôi nhà chung của chúng ta đang lâm nguy

Ý thức về tính bền vững còn rất hạn chế, và việc thúc đẩy quan điểm này không phải dễ dàng: “Mỗi năm có hàng ngàn loài thực vật và động vật biến mất mà chúng ta sẽ không bao giờ biết đến, con cái chúng ta sẽ không bao giờ thấy, bởi vì chúng đã mất đi vĩnh viễn. Phần lớn sự tuyệt chủng là do hoạt động của con người. Vì chúng ta, hàng ngàn loài sẽ không còn tồn tại Thiên Chúa qua chính sự hiện hữu của chúng, cũng như không còn truyền đạt thông điệp từ chúng cho chúng ta” (LS 33). Trái đất đang “ngày càng giống như một đồng rác khổng lồ” (LS 21). Bằng chứng rõ ràng là mức độ ô nhiễm đáng báo động từ các hoạt động khai thác mỏ, nông nghiệp và công nghiệp.

HỆ QUẢ

Nhận thức

Việc nâng cao nhận thức là điều cần thiết. Nguyên nhân, triệu chứng và hệ quả của các vấn đề môi trường (bao gồm nghèo đói, bệnh tật, bóc lột và nô lệ, cưỡng chế trong quá trình chiếm đoạt đất đai, đầu cơ vô độ và tham nhũng) phải luôn được xem xét và hiểu rõ. Những tình trạng nghiêm trọng này xứng đáng được chúng ta quan tâm, thấu hiểu và hành động, vì ngôi nhà chung và vì gia đình nhân loại.

Tính bền vững và chia sẻ

Đức Giáo hoàng Phanxicô vừa thách đố vừa khích lệ chúng ta rằng mọi sự có thể thay đổi; ngài kêu gọi chúng ta trở thành những tác nhân của sự thay đổi. Việc ngược đãi Trái đất đã đạt đến mức độ thảm khốc trong

một khoảng thời gian ngắn. Do đó, chúng ta cần đạt được những tiến bộ thực sự và đáng kể, cũng trong một khoảng thời gian ngắn, để giải quyết các vấn đề môi trường và thúc đẩy tính bền vững.

Việc cần có các biện pháp khuyến khích kinh tế, phần thưởng và chế tài, cũng như giáo dục phù hợp. Đây là những yếu tố quan trọng, là một phần không thể thiếu của “chuẩn mực đạo đức chung của xã hội” (CV 51). Gia đình có sức ảnh hưởng tới sức khỏe đạo đức của xã hội, bởi chính trong gia đình, chúng ta lần đầu tiên học cách tôn trọng hệ sinh thái địa phương và chăm sóc công trình sáng tạo, và phản ứng này được dạy, truyền đạt và lưu giữ từ thế hệ này sang thế hệ khác (LS 213). Thật sự, chính trong gia đình mà chúng ta có thể “cùng nhau chăm sóc môi trường như ngôi nhà chung” (AL 227).

Vì Thiên Chúa “muốn trái đất với tất cả những gì chứa đựng trong đó được dành cho mọi người và mọi dân tộc sử dụng”, nên các sản phẩm từ tài nguyên thiên nhiên phải được phân phối công bằng và có thể tiếp cận cho tất cả theo cùng một cách thức: “Luôn phải chú ý đến điểm đến phổ quát của các của cải trần thế” (GS 69). Do đó, mức độ của bền vững, tổng thể và công bằng trong cách chúng ta đối xử với Trái đất chính là thước đo cho việc chúng ta thực hiện lệnh truyền của Thiên Chúa: chăm sóc khu vườn, ngôi nhà của nhân loại hôm nay và các thế hệ mai sau.

CÂU HỎI SUY TƯ VÀ THẢO LUẬN

- Đức Giáo hoàng Bênêđictô XVI khuyên nhủ chúng ta: “Chúng ta phải lắng nghe ngôn ngữ của thiên nhiên và phải đáp lại cho phù hợp” (Đức Giáo hoàng Bênêđictô XVI, *Chuyến Tông du Đức, Tham quan Tòa nhà Quốc hội Liên bang tại Reichstag*, Berlin ngày 22.9.2011). Gia đình chúng ta có thể lắng nghe ngôn ngữ của thiên nhiên bằng cách nào?
- “Thiên Chúa đã tạo dựng thế giới theo sự khôn ngoan của Ngài” (GLHTCG, số 295). Đối với gia đình chúng ta, sự khác biệt giữa việc sống trong một thế giới được tạo dựng theo kế hoạch khôn ngoan của tình yêu và sự thiện, và việc sống trong một thế giới “ngẫu nhiên” do số phận mù quáng hay tình cờ là gì? Tại sao?
- Trí tuệ con người cho phép chúng ta “khám phá tiềm năng sản xuất

của Trái đất và nhiều cách khác nhau để đáp ứng nhu cầu của con người” (CA 32). “Tiềm năng” nghĩa là gì? Có những giới hạn, rào cản hay điểm bùng phát nào mà chúng ta cần tôn trọng và tránh không?

- Gia đình chúng ta có nhận thấy tình trạng tài nguyên thiên nhiên (như đất trồng trọt, khai thác mỏ, khai thác gỗ) bị sử dụng theo cách tạo ra hoặc làm trầm trọng thêm căng thẳng xã hội và bất bình đẳng không?
- Chúng ta đã từng thử đánh giá mức độ tiêu thụ trong gia đình và trong nhà của mình chưa?
- Rác thải và hóa chất “có thể dẫn đến tích tụ sinh học trong cơ thể của dân cư địa phương” (LS 21). Chúng ta có thấy ví dụ nào về điều này ở đất nước mình không?
- Chúng ta có thể học được gì và kết luận như thế nào từ việc quan sát động vật và các nguồn nước (sông, hồ, giếng) xung quanh ta?
- Thánh Gioan Phaolô II nhận xét rằng việc tìm kiếm lợi nhuận một cách không chính đáng đôi khi gây ra sự hủy hoại hệ sinh thái và mất đa dạng sinh học, nhưng trong những trường hợp khác, sự hủy hoại này lại do con người trong cuộc chiến tuyệt vọng của họ chống lại nghèo đói. Chúng ta có thể tìm thấy ví dụ nào về cả hai tình huống này quanh mình không? Giải pháp nào có thể được đề nghị để tránh những hành vi sai lệch do thiếu các lựa chọn thay thế mang tính khả thi?

HÀNH ĐỘNG ĐỀ XUẤT

- Nếu bạn có một không gian ngoài trời thông thoáng, hãy tạo một thùng ủ rác thải hoặc nuôi giun để xử lý rác hữu cơ. Nếu không có, hãy đề nghị trường học hoặc giáo xứ địa phương đặt thùng ủ rác dùng chung.
- Nếu bạn có sân vườn hoặc ban công, hãy trồng các loài cây phù hợp, đặc biệt là cây bản địa, cây thu hút côn trùng thụ phấn, cây ít cần nước. Thử trồng một số rau quả mà gia đình thường ăn. Trồng cây vào sáng sớm hoặc chiều tối để giảm bốc hơi.
- Nếu gia đình bạn làm nông nghiệp, hãy chọn giống cây trồng phù hợp, chú ý đến đa dạng sinh học và tính bền vững.
- Dạy trẻ em biết tôn trọng và chăm sóc động vật.

- Dạy trẻ tránh lãng phí thức ăn và điện.
- Sử dụng phương tiện công cộng thường xuyên hơn.
- Thu gom nước mưa, theo dõi mức tiêu thụ nước và tránh lãng phí.
- Tìm các lựa chọn tiết kiệm chi phí để cách nhiệt nhà cửa chống nóng và lạnh.
- Khi sửa sang nhà, hãy lắp đặt hệ thống cách nhiệt và chiếu sáng hiệu quả.
- Phân loại rác đúng cách.
- Tham gia các chiến dịch dọn rác; nếu chưa có, hãy khởi xướng một chiến dịch.
- Lắp đặt và sử dụng thiết bị năng lượng mặt trời (máy nước nóng, thiết bị quang điện tạo ra điện năng, máy sấy thực phẩm bằng năng lượng mặt trời, và nếu có thể cả bếp mặt trời). Tìm hiểu các chương trình hỗ trợ từ chính phủ hoặc tổ chức phi chính phủ để được cấp kinh phí hoặc được đào tạo.

CHƯƠNG

02

Lắng nghe tiếng kêu
của người nghèo
và người dễ bị tổn thương

“Một tâm tình kết hiệp thâm sâu với các hữu thể khác trong thiên nhiên không thể là một tâm tình chân chính, nếu đồng thời trong tâm hồn không có sự dịu dàng, cảm thông và quan tâm đến con người. Rõ ràng là sự bất nhất khi đấu tranh chống lại nạn buôn bán các chủng loại đang gặp nguy cơ, nhưng lại hoàn toàn thờ ơ với nạn buôn bán người, không quan tâm gì đến người nghèo, hoặc hành động hủy diệt một đồng loại khác bị coi là không cần nữa.” (LS 91).

GIẢI THÍCH

Thiên Chúa là Thiên Chúa của sự sống

Thiên Chúa là Thiên Chúa của sự sống. Giới răn “Người chớ giết người” và phẩm giá bất khả xâm phạm của con người được biểu lộ qua việc Nhập Thể của Đức Giêsu (x. Thánh Gioan Phaolô II, *Evangelium Vitae*, số 2) thúc bách chúng ta phải chăm sóc sự sống của tất cả anh chị em mình, với sự ưu tiên dành cho những người nghèo, những người yếu thế, không có tiếng nói, bị gạt ra bên lề hoặc đang bị đe dọa.

Con người bị đe dọa, mỗi khi phẩm giá con người bị chối bỏ

Chúng ta hãy ghi nhớ lời Đức Giáo hoàng Phanxicô nhấn mạnh về nhu cầu mọi người cần phải tiếp cận với ba chữ “T”: *tierra, trabajo, techo* (đất đai, việc làm và nhà ở). Nhà ở (*techo*) có nghĩa là có một mái ấm mang lại sự che chở và cảm giác an toàn, từ đó đem lại phẩm giá và thúc đẩy sự phát triển của gia đình. Ngoài giá trị tài chính, nhà ở còn là một tài sản quan trọng xét theo khía cạnh sinh thái nhân văn: một ngôi nhà là dấu chỉ hữu hình của một “mái ấm” vô hình, nơi chúng ta có thể xây dựng ý nghĩa của sự thuộc về, gắn bó và tự tin. Thật đáng lo ngại khi ở nhiều thành phố châu Âu, giới trẻ gặp rất nhiều khó khăn để mua được một căn hộ, chứ chưa nói đến một ngôi nhà. So với những gì cha mẹ và ông bà họ đã từng trải qua, họ bị nản lòng bởi hoàn cảnh kinh tế và vì thế trì hoãn việc lập gia đình. Có quá nhiều người đang chật vật để có được một mái nhà!

Về công việc (*trabajo*) và đất đai (*tierra*), nhiều người vẫn tiếp tục bị loại trừ (x. EG 53) hoặc rơi vào tình trạng bị bóc lột trong những điều kiện lao động phi nhân và nguy hiểm. Nhiều người thiếu đi việc đào tạo nghề nghiệp và bị tước mất “phẩm giá của việc tự ‘làm ra’ miếng ăn hằng ngày bằng công việc của mình và mang về cho gia đình” (Đức Giáo hoàng Phanxicô, *Bài giảng*, ngày 01.05.2020). Trả lương công bằng là vấn đề công lý, dù là công lý mang tính đóng góp (nhằm thiết lập sự chia sẻ công bằng) hay công lý mang tính bồi thường (nhằm khôi phục sự công bằng khi nó bị thiếu); thế nhưng, viễn cảnh này thường không được dạy hoặc thực hiện, và thường diễn ra thường xuyên hơn. Hậu quả là ở bất cứ nơi nào, người dân không thể đáp ứng được những nhu cầu cơ bản như nước uống, dinh dưỡng, vệ sinh, giáo dục và chăm sóc sức khỏe. Chúng ta đều nghe thấy điều của Đức Phanxicô gọi là “tiếng kêu của người nghèo”, những người có các quyền căn bản của con người bị chà đạp dưới chân.

Các gia đình nghèo đang ở trong tình trạng sinh tồn. Cha mẹ phải liên tục tìm cách kiếm thêm thu nhập và làm việc không ngừng để có thể đặt thức ăn lên bàn. Con cái của họ cũng có thể phải bắt đầu đi làm từ khi còn rất nhỏ để giúp gia đình trang trải cuộc sống. Ngoài việc phải đối diện với một tương lai u ám và bất định, trẻ em từ các gia đình nghèo còn bị tước mất những trải nghiệm và lợi ích mà nhiều trẻ em khác thường coi là hiển nhiên; đó có thể là những chuyến đi chơi với bạn bè, những đồ dùng học tập cơ bản hoặc quần áo chỉnh tề. Việc thiếu thốn những cơ hội như vậy có thể ảnh hưởng sâu sắc đến lòng tự trọng và phẩm giá của các em, khiến các em khó có thể cảm thấy lạc quan về cuộc sống.

Con người bị đe dọa bởi những Ý thức hệ, Luật lệ, và Hành vi chống lại sự sống

Ngày nay có một xu hướng coi sự gia tăng dân số là mối đe dọa lớn đối với nhân loại. Thay vào đó, trọng tâm nên hướng vào chủ nghĩa tiêu thụ cực đoan, ô nhiễm, văn hóa vứt bỏ và khát vọng muốn kiểm soát tuyệt đối thân thể con người bằng cách thao túng nó nhờ những tiến bộ công nghệ gần đây (x. LS 104-106, 155). Đây là vấn nạn khi bất cứ nơi nào “thiếu sự tôn trọng đối với quyền được sống và quyền được chết tự nhiên, khi việc thụ thai, mang thai và sinh nở được thực hiện bằng nhân

tạo, khi các phôi thai người bị dâng hiến cho việc nghiên cứu” (CV 51); khi các chính phủ “tích cực thúc đẩy việc phá thai, đôi khi cổ vũ việc triệt sản” và áp đặt “những biện pháp kiểm soát sinh sản nghiêm ngặt” (CV 28). Điều này dẫn đến vô số trẻ em không bao giờ được sinh ra, những trẻ em bị từ chối quyền căn bản của công trình sáng tạo, đó là chính sự sống. Gắn liền với điều này là “nỗi sợ hãi và thái độ thù nghịch đối với khuyết tật”, hay rộng hơn là một “tâm thức ưu sinh” (Đức Giáo hoàng Phanxicô, *Diễn văn gửi tới người tham dự Hội nghị “Yes to Life! Taking Care of the Precious Gift of Life in its Frailty”*, ngày 25.05.2019). Điều này cũng xảy ra khi xã hội bị xáo trộn bởi những nỗ lực “xóa bỏ sự khác biệt giới tính vì không còn biết cách đối diện với nó như thế nào” (LS 155).

Con người bị đe dọa bởi tình trạng nghiện ngập

Nghiện ngập là một vấn đề nghiêm trọng khác. Bên cạnh việc nghiện ma túy, những hành vi nghiện ngập khác có thể bao gồm việc sử dụng Internet và nhắn tin quá mức, cờ bạc, cũng như việc tiêu thụ nội dung khiêu dâm. Những sự nghiện ngập này có thể gây nguy hiểm cho gia đình và làm suy yếu niềm tin vào nhau.

Sự dẫn thân

Chúng ta không thể thờ ơ trước “nguồn gốc chung của chúng ta, sự thuộc về lẫn nhau, và một tương lai cần được chia sẻ với mọi người” (LS 202). Vai trò của gia đình trong vấn đề này là thiết yếu và không thể thay thế. “Gia đình là... một tác nhân của hoạt động mục vụ qua việc minh nhiên loan báo Tin Mừng, và là di sản của nhiều hình thức chứng tá khác nhau, cụ thể là sự liên đới với người nghèo, sự cởi mở với đa dạng con người, việc bảo vệ công trình sáng tạo, sự liên đới về tinh thần và vật chất với các gia đình khác, kể cả những gia đình túng thiếu nhất, cam kết thúc đẩy công ích và biến đổi những cơ cấu xã hội bất công, bắt đầu từ chính môi trường sống của gia đình, qua việc thực hành các việc thương xót phần xác và phần hồn” (AL 290).

Sự liên đới, kiên nhẫn, nhân hậu, lòng trắc ẩn và tình huynh đệ có thể

đánh bại chủ nghĩa cá nhân, ích kỷ và thờ ơ. Những cử chỉ đơn sơ hằng ngày là yếu tố quan trọng trong tiến trình này. Chúng “giúp tạo nên một nền văn hóa của sự sống chung và tôn trọng môi trường xung quanh” (LS 213), nhờ đó mọi người có thể tìm thấy sự an ủi trong lòng tốt và sự thân thiện của người khác, ngay cả trong những hoàn cảnh khó khăn và thử thách (LS 148).

Trẻ em và thanh thiếu niên có thể phát triển sự đồng cảm sâu sắc hơn và nhận ra cách họ có thể thực sự tạo nên sự khác biệt cho những người đang cần giúp đỡ. “Đối với giới trẻ, sự dẫn thân rộng mở này là một trường học của cuộc sống, mang lại cho họ sự đào luyện trong tinh thần liên đới và sẵn sàng trao ban cho người khác không chỉ sự hỗ trợ vật chất mà còn chính bản thân mình” (D Bênêđictô XVI, *Deus Caritas Est*, 30).

CÂU HỎI SUY TƯ VÀ THẢO LUẬN

- Những câu chữ như “phẩm giá nội tại của con người” có ý nghĩa gì đối với gia đình chúng ta?
- Có phải một số người láng giềng của chúng ta thiếu thốn những của cải trần thế công bằng và cần thiết để sống một cách tôn trọng phẩm giá con người và sự phát triển toàn diện của họ?
- Các gia đình khá giả được mời gọi nhạy cảm hơn với nhu cầu của những gia đình nghèo hơn. Điều này có thể được áp dụng thế nào trong đời sống hằng ngày của chúng ta?
- Người khuyết tật và người cao tuổi được hội nhập và tham gia thế nào trong cộng đồng và đời sống giáo xứ của chúng ta?
- Chúng ta có đủ những cuộc trò chuyện tích cực, phù hợp với lứa tuổi về nhu cầu bảo vệ sự sống khỏi nạn phá thai, mang thai hộ và trợ tử không? Việc chăm sóc và nâng đỡ người cao tuổi trong gia đình, cũng như chăm sóc giảm nhẹ - chăm sóc giảm đau, có được cổ vũ đầy đủ ở đất nước chúng ta không? Có sự hỗ trợ và tư vấn nào được thúc đẩy và cung cấp cho phụ nữ hoặc các gia đình trong hoàn cảnh khó khăn có thể bị cám dỗ bởi phá thai không? Đàn ông có được giáo dục để có hành vi tính dục tôn trọng phụ nữ và có trách nhiệm đối với sự sống của con người cũng như khả năng thụ thai một đứa trẻ không? Trong

các vùng chiến tranh, có sự trợ giúp của tổ chức nào dành cho phụ nữ bị cưỡng hiếp không?

- Làm thế nào để các gia đình có thể làm chứng - một cách khiêm nhường, tôn trọng nhưng mạnh mẽ - đối với sự liên quan của giáo huấn Giáo hoàng về các chủ đề sự sống và hôn nhân?
- Làm thế nào để các thành viên trong gia đình có thể đem những kỹ năng đa dạng của mình để cộng tác với người nghèo và cho người nghèo?
- Chúng ta có đủ những cuộc trò chuyện tích cực, phù hợp với lứa tuổi về nhu cầu bảo vệ sự sống khỏi sự phân biệt đối xử, ngược đãi, bạo lực, các hình thức nô lệ hiện đại và sự suy thoái môi trường không?
- Chúng ta có thấy quanh mình những người cần giúp đỡ, chẳng hạn như người vô gia cư, người xin tị nạn, người tị nạn chiến tranh hoặc người bị buộc phải di dời, người thất nghiệp, người trong hoàn cảnh mại dâm, người nghiện ngập nặng nề và công khai, trẻ em bị buộc phải đi ăn xin không? Nếu có, họ cần loại trợ giúp hoặc đồng hành nào?
- Có những hoạt động nâng cao nhận thức hoặc chương trình đào tạo nào do Giáo hội địa phương, chính quyền hoặc xã hội dân sự cung cấp để giúp chúng ta hiểu rõ hơn về những người cần giúp đỡ và cách hỗ trợ họ không?
- Chúng ta có đủ những cuộc trò chuyện tích cực và phù hợp với lứa tuổi về vấn đề khiêu dâm - điều mà Thánh Giáo hoàng Phaolô VI coi là mối đe dọa đối với 'sinh thái nhân bản' - hay chưa? Chúng ta có ý thức được việc tiêu thụ nội dung khiêu dâm ảnh hưởng thế nào đến cách người xem nhìn nhận người khác, các mối tương quan nhân sinh và tính dục hay không?

HÀNH ĐỘNG ĐỀ XUẤT

- Tham gia các dự án và nhóm cam kết trợ giúp và liên đới, đặc biệt chú ý đến những người ở trong tình trạng dễ bị tổn thương như thành viên các cộng đồng bản địa, người tị nạn, di dân, trẻ em có nguy cơ

xâm hại và bóc lột, các gia đình gặp khó khăn hoặc đau buồn, và những người thiếu kiến thức đọc viết.

- Liên hệ với giáo xứ địa phương, các tổ chức bác ái Công giáo hoặc các tổ chức phi chính phủ để xem có thể trợ giúp hoặc tham gia nhóm mục vụ phục vụ những người đang cần không. Ví dụ, giáo xứ có thể giúp phục vụ người di dân và tị nạn, tù nhân, hoặc những người trong tình trạng tuyệt vọng, cô lập hoặc nghiện ngập. Có thể tìm cách giúp đỡ những người có nhu cầu đặc biệt, thăm viếng người cao tuổi cô đơn trong cộng đồng và những người bệnh trong bệnh viện hoặc đang được chăm sóc giảm nhẹ. Tìm cách chăm sóc phụ nữ đang đối diện với việc mang thai bất ngờ hoặc khó khăn, các bà mẹ đơn thân có con, và những gia đình có nguy cơ bị loại trừ xã hội và rơi vào cảnh nghèo đói. Hãy tìm cách trợ giúp những người cần hỗ trợ vật chất, cần kiến thức chuyên môn, sự đồng hành thiêng liêng, hoặc đơn giản chỉ là tình bạn.
- Mời mọi người đến nhà bạn dùng bữa, ngay cả khi - vì lý do kinh tế hoặc xã hội - họ không thể đáp lại.
- Tôn trọng sự sống của con người từ khi thụ thai cho đến cái chết tự nhiên bằng cách tránh: phá thai, trợ tử, mang thai hộ và các công nghệ hỗ trợ sinh sản, cũng như việc cổ vũ chúng. Hãy chủ động hỗ trợ và trao quyền cho phụ nữ và các gia đình gặp khó khăn kinh tế - xã hội, người cao tuổi và những người đang được chăm sóc giảm nhẹ. Hãy chủ động khuyến khích và giúp đỡ tất cả nam giới chịu trách nhiệm đầy đủ đối với mọi sự sống được hình thành xuất phát từ hoạt động tình dục của họ.
- Cầu nguyện cho sự lan tỏa của nền văn hóa sự sống và gặp gỡ. Dạy và làm gương về sự tôn trọng ngay từ những lứa tuổi sớm nhất, xuyên suốt thời thơ ấu và tuổi thiếu niên trong gia đình.
- Dành sự chăm sóc đặc biệt, yêu thương và tận tâm cho người cao tuổi trong gia đình bạn.
- Trao lòng trắc ẩn và sự hỗ trợ thiêng liêng cũng như thực tiễn cho các cặp vợ chồng đang trải qua tình trạng vô sinh; giúp đỡ những người quan tâm đến việc chăm sóc, nuôi dưỡng hoặc nhận con nuôi.

Áp dụng và thúc đẩy
kinh tế sinh thái

“Quan tâm đến thế giới mà chúng ta đang sống cũng chính là chúng ta quan tâm đến bản thân mình. Tuy nhiên, chúng ta cần suy nghĩ nhiều hơn nữa về chính chúng ta, như một gia đình duy nhất cùng chung sống trong một mái nhà chung. Sự quan tâm như thế không hấp dẫn đối với những thế lực kinh tế chỉ tìm lợi nhuận nhanh chóng.” (FT 17).

GIẢI THÍCH

Gia đình ổn định và yêu thương, những tế bào nền tảng của xã hội

Hôn nhân là một cam kết công khai của người chồng và người vợ, những người chọn sống cùng nhau, kết hợp “cả cuộc đời trong tình yêu không thể chia cắt và sự trung tín vô điều kiện” (FC 68; x. ĐGH Phanxicô, *Lumen Fidei* 52; AL 319). Cuộc sống hằng ngày không phải lúc nào cũng dễ dàng. Sự bền bỉ và kiên cường trong hôn nhân của một đôi vợ chồng yêu thương có thể truyền cảm hứng cho người khác và cùng tạo nên một hình mẫu về sự bền vững. Từ sự tin tưởng và tình yêu, đôi bạn dự định sống theo tinh thần tương hỗ và liên kết. Khi nuôi dạy con cái hoặc chăm sóc người thân cao tuổi, đôi bạn được mời gọi mở rộng tầm nhìn bằng cách dành thời gian và thu nhập để chăm sóc người khác. Gia đình rõ ràng tạo ra và duy trì những mối tương quan quan trọng và có thể xem là lợi ích chung cho toàn xã hội; một “mạng lưới các mối tương quan dựa trên sự tin tưởng, sự đáng tin cậy và sự tôn trọng các quy tắc” (CV 32). Chắc chắn là niềm hạnh phúc, sự gắn kết và “tính ổn định của gia đình” (EG 62) là những đóng góp quan trọng cho xã hội, kể cả trong đời sống kinh tế; chẳng hạn, thị trường đòi hỏi một không gian tin tưởng lẫn nhau. Đây là lý do tại sao gia đình là những tác nhân nền tảng của nền kinh tế và là “tế bào cơ bản của xã hội” (LS 157).

Nền văn hóa vứt bỏ, không lưu tâm đến thời gian và sự tận tâm

Quá thường xuyên, “trong nền văn hóa hiện nay, ưu tiên được dành cho những gì bên ngoài, tức thời, dễ thấy, nhanh chóng, hời hợt và tạm bợ” (EG

62). Hệ thống kinh tế chủ đạo hiện nay giống như một đường thẳng. Trước hết, nó khai thác tài nguyên từ đất, như than đá, dầu mỏ, thực vật hoặc khoáng sản, rồi sản xuất chúng thành những thứ được coi là “hữu ích”, ví dụ như nhiên liệu, thực phẩm, dệt may, cơ sở hạ tầng hoặc công cụ. Tiếp theo là tiếp thị đến khách hàng và người tiêu dùng, rồi khi chúng ta không còn cần sản phẩm nữa, chúng ta loại bỏ chúng. Tài nguyên biến thành ô nhiễm và các vật bị loại bỏ đơn giản bị chôn lấp hoặc ném xuống biển. Không có sự xem xét nào cho những tác động tiêu cực hay hậu quả của quá trình này, chẳng hạn như việc bóc lột người lao động. Kết quả là một nền văn hóa vứt bỏ không bền vững mà Đức Giáo hoàng Phanxicô đã nhiều lần lên án (xem Chương 2 ở trên).

Hành động hiến dâng bản thân để phục vụ người khác thường bị xem nhẹ trong nhiều xã hội. Thời gian quý báu và rất cần thiết khi cha mẹ hoặc anh chị dành để chăm sóc người thân ốm đau hoặc cao tuổi, nấu ăn, làm vườn hoặc giáo dục con cái trong gia đình thường bị bỏ qua. Sự thiếu công nhận này thường bị trầm trọng thêm bởi các chính sách và chương trình không đủ để thúc đẩy và hỗ trợ gia đình.

Một mô hình kinh tế lành mạnh

Điều được cho là cần thiết khi một “sinh thái kinh tế” (LS 141) chú trọng đến việc bảo vệ môi trường và cách thức sử dụng, giữ gìn và chia sẻ tài nguyên thiên nhiên.

Hoạt động kinh tế phải đóng góp cho lợi ích chung và cho sự phát triển toàn diện của con người, qua hành động khích lệ từ một hình thức văn hóa gặp gỡ, hòa nhập, tình huynh đệ và sự tin tưởng. Gia đình và giới trẻ có thể đóng vai trò quan trọng trong quá trình chuyển đổi này.

Hơn nữa, sinh thái kinh tế cũng phải lưu ý đến thực tế là “chúng ta sống và hành động dựa trên một thực tại vốn đã được ban tặng cho chúng ta” (LS 140; x. CV 34). Do đó, những hành động xuất phát từ lòng quảng đại và tình yêu cũng là cần thiết, bởi chúng phản ánh món quà tình yêu ban đầu từ Đấng Tạo Hóa, Thiên Chúa, Đấng đã yêu thương chúng ta trước (x. 1 Ga 4,19).

Đưa ra quyết định phù hợp với đức tin của chúng ta

Mọi khía cạnh trong đời sống gia đình hằng ngày (mua sắm, công việc, giải trí, giáo dục, quản lý tiền bạc, giao tiếp với người khác) đều cần được tuân theo qua thái độ và lương tâm mang tính luân lý phù hợp với các giá trị Kitô giáo. Phẩm giá con người là yếu tố bắt buộc phải được xem xét trong sự phát triển toàn diện của con người và sinh thái toàn diện.

Trong khả năng tài chính của mình và sau khi cân nhắc các lựa chọn sẵn có, gia đình có thể sử dụng sức mạnh của mình, với tư cách là người tiêu dùng, để làm điều thiện, bằng cách lựa chọn khôn ngoan những công ty mà họ mua hàng.

Không có cách nào dễ dàng hơn để bắt đầu chuyển đổi sang hệ thống kinh tế này, ngoài việc quản lý tài nguyên trong gia đình. Tại nhà, con cái có thể học cách sử dụng tài nguyên đúng đắn thông qua việc giảm thiểu, tái sử dụng, tái chế và chuyển đổi mục đích sử dụng các vật phẩm. Khi trẻ nhận quần áo cũ từ anh chị em họ hoặc anh chị ruột, chúng học được giá trị của những món đồ đó. Khi trẻ biết rằng việc tắt thiết bị điện giúp giảm tiêu thụ điện năng, chúng sẽ có xu hướng suy nghĩ về công trình sáng tạo của Thiên Chúa. Việc ủ phân hữu cơ và trồng cây vừa là hoạt động truyền cảm hứng, vừa là cách đóng góp cho sinh thái toàn diện.

Công việc và gia đình

Mối tương quan giữa các thành viên trong gia đình với công việc của họ rất quan trọng. Bởi vì *“gia đình vừa là một cộng đồng được hình thành nhờ công việc, vừa là ngôi trường đầu tiên của công việc, ngay trong mái nhà, cho mỗi người”* (Thánh Gioan Phaolô II, *Laborem Exercens* 10). Đồng thời, chúng ta cũng cần thận trọng: *“Ngày làm việc thường dài và nhiều khi trở nên nặng nề hơn, bởi những khoảng thời gian dài xa nhà. Tình trạng này không giúp các thành viên trong gia đình có thể quây quần bên nhau, và cũng không giúp cha mẹ ở bên con cái theo cách nuôi dưỡng mối tương quan hằng ngày”* (AL 44).

Điều kiện làm việc an toàn và quyền lợi của người lao động có thể trở thành một chủ đề được các hiệp hội gia đình thúc đẩy (xem Chương 6 ở trên).

- Nếu chúng ta có tiền tiết kiệm, liệu chúng ta đã có đủ thông tin về cách thức ngân hàng đã sử dụng và đầu tư số tiền của chúng ta chưa?
- Chúng ta có theo dõi chi tiêu của gia đình không? Chúng ta muốn thay đổi điều gì về mức chi tiêu và những cửa hàng mà chúng ta thường lui tới?
- Sự hỗ trợ nào giữa các giá trị của gia đình chúng ta và giá trị của doanh nghiệp mà chúng ta điều hành hoặc nơi chúng ta làm việc? Công việc đó có phù hợp với thế giới mà chúng ta mong muốn cùng nhau xây dựng, hay nó ở một mức độ nào đó tham gia vào những cấu trúc tội lỗi phá hoại điều kiện sống của chúng ta? Công việc của chúng ta có phụ thuộc vào gia đình, hay gia đình lại phụ thuộc vào sự nghiệp của một người?
- Điều này có ý nghĩa gì khi “người ta không được coi và đối xử như hàng hóa tiêu dùng, bị sử dụng rồi vứt bỏ”?
- Có những tình huống nào mà con người bị hạ nhục và phẩm giá của họ bị xúc phạm bởi các giao dịch tiền bạc mà chúng ta tham gia, ngay cả khi các giao dịch đó đúng về mặt tài chính hoặc pháp lý? Có những tình huống nào mà thiên nhiên bị ô nhiễm hoặc bị khai thác không bền vững?
- Với tinh thần nào chúng ta thực hiện công việc hằng ngày? Chúng ta đối diện với sự mệt mỏi như thế nào?
- Chúng ta có nhìn hoạt động của mình chỉ gắn với tương lai riêng, hay còn gắn với tương lai của người khác?
- Các quyết định về kế hoạch tài chính có nên liên quan đến tất cả các thành viên trong gia đình không?
- Cả hai vợ chồng có được tham khảo ý kiến và tham gia đầy đủ vào quá trình ra quyết định kinh tế của gia đình không?
- Chúng ta có dành chỗ cho những sáng kiến hợp tác liên quan đến ngân hàng, nông nghiệp và việc mua sắm vật liệu không?

- Những dự ngôn Tin Mừng về lòng tham, sự giàu có và chia sẻ có ý nghĩa gì đối với chúng ta như một gia đình?

HÀNH ĐỘNG ĐỀ XUẤT

- Đảm bảo rằng các khoản đầu tư, bao gồm cả quỹ hưu trí và lương hưu, phù hợp với các giá trị và đức tin.
- Áp dụng các giá trị và đức tin của chúng ta vào thói quen mua sắm, bao gồm việc lựa chọn nhà cung cấp, cửa hàng, thương hiệu và nguyên liệu.
- Khi có thể, phối hợp với người khác và tăng cường chia sẻ (phương tiện đi lại, thiết bị, v.v.).
- Góp phần vào việc tái chế và tái sử dụng, đồng thời tận dụng thị trường đồ cũ nếu có thể.
- Xem xét liệu thực phẩm, nước hoặc điện có đang bị lãng phí không. Nếu có, hãy khắc phục những vấn đề này.
- Khuyến khích các doanh nghiệp địa phương thúc đẩy phúc lợi của người lao động, đặc biệt chú trọng đến những người dễ bị tổn thương nhất.
- Nếu bạn sở hữu doanh nghiệp, hãy trả lương công bằng cho người lao động và cung cấp phúc lợi để thúc đẩy sự an sinh của họ. Hãy nghĩ đến việc đặt con người và môi trường lên trên lợi nhuận, đồng thời vẫn duy trì sự bền vững tài chính.
- Tìm kiếm sự cân bằng trong đời sống gia đình (và tránh công việc không cần thiết) trong thời gian ở bên nhau.
- Thực hiện các chuyến đi gia đình đến các trang trại và xưởng địa phương, làm quen với người lao động và từ đó thúc đẩy tinh thần cộng đồng.
- Hợp tác với các gia đình gần đó để tạo nhóm mua sắm gia đình, nhằm hỗ trợ các nhà sản xuất và kỹ năng địa phương.

CHƯƠNG 04

Áp dụng lối sống sinh thái

„Linh đạo Kitô giáo đề nghị một sự trưởng thành mang dấu ấn tiết độ và hạnh phúc với những gì bé nhỏ. Trở về với sự giản dị giúp chúng ta biết dừng lại và trân quý những điều nhỏ bé, biết ơn vì những cơ hội cuộc sống mang lại cho chúng ta, không dính bén với những thứ chúng ta đang sở hữu, và không đau buồn vì những điều chúng ta không có.” (LS 222).

GIẢI THÍCH

Đơn sơ và khiêm nhường

Một lối sống đơn sơ bắt đầu bằng việc cầu nguyện và ngợi khen Thiên Chúa, Đấng Tạo Hóa. Điều này có thể giúp chúng ta khiêm nhường và tránh nguy cơ nghĩ rằng “mọi sự đều có thể bởi ý chí con người, như thể, đó là điều gì thuần túy, hoàn hảo, toàn năng, rồi ân sủng mới được thêm vào” (GE 49). Thực tế là “không có gì thuộc về con người lại có thể đòi hỏi, xứng đáng hay mua được ân sủng thần linh, và tất cả sự cộng tác với ân sủng ấy đều là một món quà trước đó của chính ân sủng” (GE 53; x. ĐGH Bênêdictô XVI, *Spe Salvi*, số 17). Mọi sự “không tùy thuộc vào ý chí hay nỗ lực của con người, nhưng tùy thuộc vào Thiên Chúa, Đấng tỏ lòng thương xót” (Rm 9,16) và Đấng “đã yêu thương chúng ta trước” (x. 1 Ga 4,19). Hơn nữa, cầu nguyện cũng giúp chúng ta biết ơn về những người trong cuộc sống của chúng ta, về công việc chúng ta làm và những gì chúng ta sở hữu, và chúng ta không coi cuộc sống và những người trong cuộc sống của mình là điều hiển nhiên.

“Nếu chúng ta cảm thấy hiệp nhất thân thiết với tất cả mọi sự đang hiện hữu, thì sự tiết độ và chăm sóc sẽ phát triển đồng thời.” (LS 11). Hãy nhớ rằng Chúa Giêsu là Mục tử Nhân lành, và chúng ta có thể noi gương Người bằng cách chăm sóc tốt cho môi trường, xã hội và kinh tế gia đình, và cả trong những việc nhỏ và lớn. Như lời của Mahatma Gandhi, chúng ta được mời gọi “sống đơn sơ để người khác có thể đơn sơ mà sống.”

Tiết độ

Một lối sống đơn sơ có nghĩa là sống tiết độ và điều độ. Đức Giáo hoàng Bênêdictô XVI đã khuyến nghị lối sống tiết độ cho mọi Kitô hữu. Rõ ràng, tiết độ không phải là mục đích tự thân; đó là một cuộc sống tốt đẹp hơn. Lời kêu gọi của Gioan Tẩy giả liên quan đến điều gì đó “sâu xa hơn một lối sống tiết độ: đó là lời mời gọi hoán cải nội tâm, dựa trên sự nhận biết và thú nhận tội lỗi của mỗi cá nhân” (ĐGH Bênêdictô XVI, *Angelus*, ngày 04.12.2011). Một lối sống tiết độ không bao giờ được là “chỉ là lớp vỏ bọc của chủ nghĩa khổ hạnh” (LS 11).

Chúng ta hãy xét tới hai điểm xa hơn. Điểm thứ nhất liên quan đến số lượng và trách nhiệm. Điều này đòi hỏi chúng ta phải ý thức về những nhu cầu cơ bản và do đó chống lại sự lôi cuốn của tiếp thị quảng cáo vốn thường thúc đẩy “chủ nghĩa tiêu dùng cực đoan nhằm bán sản phẩm, [với kết quả là] con người dễ dàng bị cuốn vào vòng xoáy mua sắm và chi tiêu vô ích” (LS 203). Tiêu dùng ngẫu hứng (x. LS 162) có thể gây nguy hại cho khả năng đáp ứng nhu cầu của gia đình. Một số người “biết cách bằng lòng với ít” và có thể “tìm thấy niềm vui và sự viên mãn trong một cuộc sống khắc khổ và đơn sơ” ((ĐGH Phanxicô, *Querida Amazonia*, số 71), đồng thời họ khước từ sự xa hoa không chính đáng. Điều này cũng bao gồm việc từ bỏ thói khoe khoang hay phô trương của cải vật chất của mình. Điểm thứ hai liên quan đến việc tách mình khỏi của cải. Một đời sống tiết độ bao hàm việc tìm kiếm ý nghĩa và mục đích, cố gắng “là” (và đặc biệt “là cho” người khác và “là với” người khác) hơn là “có” hoặc “tỏ ra”. Sự lo lắng muốn sở hữu nhiều của cải có thể dẫn đến một cuộc sống bất mãn, xa rời ý nghĩa (x. ĐGH Phanxicô, *Christus Vivit*, số 78) và xa cách Thiên Chúa. Điều này phần nào giải thích tại sao “người nghèo có một kinh nghiệm đặc biệt về lòng thương xót của Thiên Chúa” ((ĐGH Phanxicô, *Misericordiae Vultus*, số 15) và tại sao “người giàu khó vào Nước Thiên Chúa” (Mc 10,23).

Thời gian

Chúng ta cần xem xét cách mình sử dụng thời gian. Thời gian thuộc về Thiên Chúa và Tin Mừng thường xuyên dạy chúng ta biết tận dụng thời gian một cách tốt đẹp. Một lối sống sinh thái chắc chắn phải tính

đến việc sử dụng thời gian. Chúng ta hãy nghĩ đến khoảng thời gian cần thiết để một cây non trở thành cây trưởng thành và sinh trái, để một cuộc gặp gỡ trở thành tình bạn vững chắc, để một cuộc hôn nhân “theo thời gian trở thành điều quý giá và bền vững” (AL 221), thời gian cần cho việc lắng nghe và hòa giải, cho công lý phục hồi và tha thứ. Với tốc độ và tính tức thời, Internet ngày càng khiến chúng ta khó dành thời gian để nuôi dưỡng và chữa lành những mối tương quan ý nghĩa. Điều quan trọng là không vội vàng hay hời hợt.

Mặt khác, nhiều vấn đề lại đòi hỏi sự chú ý khẩn cấp và chúng ta không thể lãng phí thời gian. Do đó, hệ quả này cũng bao gồm việc ra quyết định. Chúng ta đang quyết định như thế nào? Quy trình phân định của cha mẹ ra sao? Chúng ta có đưa con cái vào không? Việc phân định của gia đình không phải là nuôi dưỡng cảm giác tội lỗi hay quá khắt khe, mà là mỗi gia đình vui tươi tìm kiếm con đường mà Thiên Chúa mời gọi các thành viên sống cùng nhau.

“Nghệ thuật sống” trong gia đình

Những môn đệ đầu tiên đã muốn biết Chúa Giêsu sống ở đâu (Ga 1,38), họ muốn học “nghệ thuật sống”. Việc chứng kiến cách Chúa Giêsu sống đã góp phần vào quyết định trở thành môn đệ của họ. Các gia đình Công giáo có thể hy vọng rằng khi người khác nhìn thấy cách chúng ta sống và nơi chúng ta ở, họ sẽ gặp được Chúa Giêsu ở đó và cũng muốn theo Người. Gia đình là một trong những nơi tốt nhất để chúng ta thực hành lối sống đơn sơ và vun trồng nhân đức. Đây là nơi để học hỏi tích cực qua việc noi gương người khác. Tại gia đình, chúng ta có thể bày tỏ lòng biết ơn và cầu nguyện với Thiên Chúa. Chúng ta được khiêm nhường nhờ các thành viên trong gia đình và những người cùng sống với mình. Chúng ta có thể thay đổi để sống tiết độ bằng cách chia sẻ với người khác và giảm việc sử dụng tài nguyên. Thiên Chúa đã chúc phúc cho người nam và người nữ và truyền cho họ hãy sinh hoa kết trái. Trong bối cảnh này, “sinh hoa kết trái” không chỉ đơn giản là đón nhận món quà con cái vào gia đình. Chúng ta sinh hoa kết trái khi chăm sóc người khác và chăm sóc Trái đất. Sống một cuộc đời đơn sơ không phải lúc nào cũng “đơn giản”, nhưng nó có thể trở nên cao đẹp và đầy phần thưởng.

- Chúng ta muốn thay đổi điều gì trong lối sống để mang lại lợi ích cho Trái đất và cộng đồng của mình?
- Là một gia đình, chúng ta có thảo luận về sự khác biệt giữa “mong muốn” và “nhu cầu” không?
- Nghệ thuật và văn hóa có vô ích không? Việc tham quan bảo tàng, học lịch sử hay tìm hiểu cội nguồn của mình có mâu thuẫn với lối sống tiết độ không?
- Bạn bè đồng trang lứa có phải là trở ngại lớn trong việc thay đổi lối sống của chúng ta không?
- Không ai có thể tự mình thay đổi. Chúng ta sẽ thảo luận điều gì với người phối ngẫu? Với cha mẹ? Với con cái?
- Quảng cáo đưa ra rất nhiều điều hấp dẫn và cho thấy những người xung quanh “trông hạnh phúc” khi tiêu thụ những gì được chào bán. Chúng ta có thể đánh giá và thảo luận về ý nghĩa của hạnh phúc đối với gia đình mình không? Chúng ta tổ chức ăn mừng và giao lưu với bạn bè như thế nào? Chúng ta sử dụng thời gian rảnh rỗi ra sao?
- Trong trường hợp con cái, chúng ta có thể đánh giá liệu lối sống tiết độ của mình có góp phần vào tương lai của chúng không? Chúng ta đang tiết kiệm cho tương lai, cho những người sẽ đến sau như thế nào?
- Chúng ta có thể tìm thấy sự cao cả và niềm vui trong những điều nhỏ bé và đơn giản như uống nước, ánh nắng, cơn mưa, thời gian chia sẻ với bạn bè hoặc đồng nghiệp không?
- Làm thế nào để chúng ta biết ơn nhau hơn và biết ơn công trình sáng tạo?
- Chúng ta cử hành những mùa đặc biệt trong năm như Mùa Chay, Mùa Vọng, Lễ Phục sinh và những ngày đặc biệt khác của Giáo hội địa phương như thế nào?
- Chúng ta là những người mục tử cho chính thân thể mình ra sao? Chúng ta có thân thể để sống và hạnh phúc ở đời này và đời sau. Nếu coi thân thể là đền thờ của Thần Khí, chúng ta cần làm gì khác đi?
- Việc tiết chế sử dụng máy tính và Internet có giúp chúng ta biết trân trọng người thân và bạn bè hơn không?

- Nuôi dưỡng văn hóa gia đình biết cho đi mà không mong nhận lại. Chia sẻ sản phẩm từ vườn với hàng xóm. Giúp mang vác nặng cho những người cao tuổi.
- Dành thời gian suy ngẫm về sự tốt lành của việc cho đi.
- Nhận ra với lòng biết ơn những món quà về thời gian và sự quan tâm mà chúng ta nhận được.
- Nói về cách sống trong mối tương quan tốt đẹp với Trái đất. Lập kế hoạch và hứa sẽ hợp tác với nhau.
- Dành thời gian cùng nhau ở công viên, rừng, bên bờ biển hoặc quan sát thiên nhiên hoang dã.
- Khi có thể, giúp đỡ trẻ em có thu nhập thấp hoặc gặp khó khăn tài chính, đồng thời ý thức rằng việc trẻ sẵn sàng giúp cha mẹ khi cần là điều rất khôn ngoan.
- Chống lại quảng cáo gán hạnh phúc với tiêu dùng và tránh mua sắm không cần thiết. Thay vào đó, tập trung vào những gì tạo nên hạnh phúc thật sự: các mối tương quan yêu thương, bình an nội tâm, chăm sóc người khác và đáp lại ý muốn của Thiên Chúa dành cho mỗi người và cho toàn thể công trình sáng tạo.
- Trong thời đại tiêu dùng và văn hóa vứt bỏ, việc sửa chữa một món đồ là một trải nghiệm đầy ý nghĩa và truyền cảm hứng. Ví dụ: sửa đồ chơi hỏng cho trẻ em, thanh thiếu niên tự sửa dụng cụ thể thao của mình, và người lớn sửa chữa, bảo quản các vật dụng từ thế hệ trước (như đồ nội thất hoặc thậm chí là nhà cửa).
- Chia sẻ dụng cụ, thiết bị và phương tiện với hàng xóm.
- Tránh làm cho khách hoặc chủ nhà có điều kiện kinh tế kém hơn cảm thấy khó xử; “Khi bố thí, đừng có khua chiêng đánh trống” (Mt 6,2).
- Bỏ ăn thịt vào các ngày thứ Sáu và tìm những dịp ăn chay theo cách đầy ý nghĩa.
- Phỏng vấn ông bà về lối sống, dinh dưỡng, việc đi lại và công việc của ông bà cố.

Sinh thái toàn diện và giáo dục

“**G**áo dục tốt gieo hạt giống khi chúng ta còn nhỏ, và những hạt giống ấy tiếp tục sinh hoa kết trái suốt đời... Gia đình... là ‘nơi mà sự sống – món quà của Thiên Chúa – có thể được đón nhận cách đúng đắn và che chắn trước nhiều cuộc tấn công khi phải đối diện, đồng thời gia đình có thể phát triển kèm với những gì tạo nên sự trưởng thành nhân bản đích thực. Trước nền văn hóa thường được gọi là sự chết, gia đình chính là trái tim của nền văn hóa sự sống’. Trong gia đình, trước tiên chúng ta học cách bày tỏ tình yêu và sự tôn trọng đối với sự sống; chúng ta được dạy cách sử dụng đúng đắn các sự vật, giữ trật tự và sạch sẽ, tôn trọng hệ sinh thái địa phương và chăm sóc mọi loài thụ tạo. Trong gia đình, chúng ta nhận được một nền giáo dục toàn diện, giúp chúng ta lớn lên trong sự trưởng thành cá nhân” (LS 213, trích *Centesimus Annus* 39).

GIẢI THÍCH

Gia đình và Giáo dục

“Quyền và bổn phận của cha mẹ trong việc giáo dục con cái là vô cùng quan trọng, bởi vì điều ấy gắn liền với việc truyền đạt sự sống con người.” Nhiệm vụ này “bắt nguồn từ ơn gọi căn bản của đôi vợ chồng trong việc tham dự vào hoạt động sáng tạo của Thiên Chúa: bằng cách sinh ra trong tình yêu và vì tình yêu, một con người mới vốn mang trong mình ơn gọi để lớn lên và phát triển, cha mẹ ngang qua chính hành động đó đảm nhận một trách nhiệm giúp con người mới sống một cuộc đời thật sự tròn đầy” (FC 36). Hơn nữa, “yếu tố căn bản nhất, đến mức phải định hình vai trò giáo dục của cha mẹ, chính là tình yêu của cha mẹ, tình yêu này được hoàn tất trong nhiệm vụ giáo dục khi nó hoàn thiện và làm trọn vẹn cho việc phục vụ cho sự sống: cũng như là nguồn gốc, tình yêu của cha mẹ còn là nguyên lý sinh động và do đó là chuẩn mực để truyền cảm hứng và hướng dẫn mọi hoạt động giáo dục cụ thể, tình yêu ấy làm phong phú qua giá trị của lòng nhân hậu, sự kiên định, sự tốt lành, tinh thần phục vụ, sự vô vị lợi và hy sinh, đó là những hoa trái quý giá nhất của tình yêu” (FC 36).

Giáo dục toàn diện

Giáo dục Kitô giáo chỉ có thể được coi là hoàn chỉnh nếu “nó bao gồm mọi loại nghĩa vụ. Vì thế, việc giáo dục phải nhằm gieo trồng và nuôi dưỡng cho người tín hữu ý thức về bốn phận của họ trong việc thực hiện các hoạt động kinh tế và xã hội theo tinh thần Kitô giáo” (Thánh Gioan XXIII, *Mater et Magistra* 228). Một nền giáo dục chú trọng đến sinh thái toàn diện hướng tới việc khôi phục “các cấp độ khác nhau của sự cân bằng sinh thái, thiết lập sự hài hòa trong chính bản thân chúng ta, với người khác, với thiên nhiên và các loài sinh vật khác, cũng như với Thiên Chúa” (LS 210). Hơn nữa, giáo dục không nên được hiểu là “chỉ” dành cho trẻ em. Các thành viên khác trong gia đình, chẳng hạn như thanh thiếu niên và cha mẹ, vẫn có thể tiếp tục học hỏi và trau dồi kỹ năng trong suốt cuộc đời mình.

Nội dung, phương tiện và tác động của giáo dục

Giáo dục sinh thái cho con cái trước hết có nghĩa là truyền đạt cho chúng cảm thức về cả giá trị lẫn sự mong manh của các loài và sự vật chung quanh. Nếu mọi sự đều do Thiên Chúa tạo dựng, thì mỗi ngày là một dịp để tạ ơn Ngài vì sự tốt lành và vẻ đẹp của thế giới, đồng thời đó cũng là một thách đố để chăm sóc và gìn giữ mọi yếu tố của công trình tạo dựng. Sự chăm sóc, lòng biết ơn và sự quan tâm đối với tất cả những gì hiện hữu là nền tảng của một nền giáo dục sinh thái – và nếu không có chúng, chúng ta không thể sống. Đây là những yếu tố quan trọng cho một “nền giáo dục lương tâm luân lý” (FC 8), giúp chúng ta có khả năng phán đoán, phê bình về chủ nghĩa cá nhân, tiến bộ, cạnh tranh và tiêu thụ (LS 210). Qua giáo dục, các thành viên trong gia đình “sẽ được dẫn dắt để đánh giá của cải vật chất một cách khách quan hơn, biết sử dụng chúng mà không làm tổn hại đến phẩm giá của mình, biết chia sẻ trong vòng tròn gia đình cũng như với mọi thành viên của xã hội mà ta thuộc về” (Thánh Gioan Phaolô II, *Thư cho Ngày Quốc tế Xóa Mù chữ* năm 1979).

Do đó, “trẻ em phải được bồi dưỡng không chỉ bằng cảm thức về công lý đích thực – điều duy nhất dẫn đến sự tôn trọng phẩm giá cá nhân của mỗi người – mà còn mạnh mẽ hơn nữa bằng cảm thức về tình yêu đích thực” (FC 37), nghĩa là “hiện diện với những ai cần giúp đỡ” và dẫn xác

tín, “tôi không còn nói rằng tôi có những người láng giềng để giúp đỡ, nhưng chính tôi phải trở thành người láng giềng của người khác” (FT 81). Khi cha mẹ giáo dục toàn diện cho con cái, việc giáo dục ấy cũng là giáo dục về tình yêu và giới tính. Đây hiện là chủ đề của nhiều cuộc tranh luận, thường gây xung đột giữa nhà trường và gia đình khi quyết định nội dung giảng dạy. Chúng ta không được quên, “học cách chấp nhận thân xác mình, chăm sóc nó và tôn trọng ý nghĩa trọn vẹn của nó là một yếu tố thiết yếu của bất kỳ nền sinh thái nhân bản nào”, bởi vì “việc chấp nhận thân xác như là quà tặng của Thiên Chúa là điều quan trọng để chúng ta có thể đón nhận và chấp nhận toàn thể thế giới như là quà tặng từ Chúa Cha và là ngôi nhà chung của chúng ta” (LS 155).

Phẩm giá bình đẳng của người nam và nữ cần phải là nền tảng của giáo dục, bởi vì “loài người, vốn bắt nguồn từ việc Thiên Chúa gọi người nam và nữ vào sự hiện hữu, là đỉnh cao của toàn bộ công trình sáng tạo; cả nam lẫn nữ đều là con người ở mức độ ngang nhau, cả hai đều được tạo dựng theo hình ảnh Thiên Chúa. Hình ảnh và việc giống Thiên Chúa, vốn là yếu tố thiết yếu cho con người, được người nam và người nữ, với tư cách là vợ chồng và cha mẹ, truyền lại cho con cháu: ‘Hãy sinh sôi nảy nở thật nhiều, cho đầy mặt đất, và thống trị nó’ (St 1,28). Đấng Tạo Hóa đã trao quyền thống trị trái đất cho nhân loại, cho mọi người, cho tất cả nam và nữ, những người nhận được phẩm giá và ơn gọi từ ‘khởi nguyên’ chung” (Thánh Gioan Phaolô II, *Mulieris Dignitatem* 6). Do vậy, trẻ em cần được giáo dục để trân trọng vẻ đẹp của sự bổ túc lẫn nhau giữa nam và nữ, cũng như yêu cầu về sự tôn trọng lẫn nhau.

Sau cùng, một “di sản lịch sử, nghệ thuật và văn hóa” (LS 143) cũng cần được truyền lại giữa các thế hệ.

Giáo dục phù hợp với lứa tuổi và định hướng cho sứ mạng

Thói quen không hình thành trong một sớm một chiều. Cả kinh nghiệm lẫn tâm lý học đều chứng thực rằng việc hình thành một thói quen cần thời gian dài và cần nhiều nỗ lực cố gắng. Nhưng chúng ta phải bắt

đầu! Nếu không bắt đầu, những thói quen tốt sẽ không bao giờ được hình thành. Giáo dục đòi hỏi phải dạy bằng gương sáng, cần thời gian, sự kiên nhẫn thực tế và những bước đi nhỏ (x. AL 271, 273). Thông tin phù hợp với từng độ tuổi cần được cung cấp về các chủ đề khác nhau, với sự hỗ trợ của các nghiên cứu tình huống và phần bình luận về những thực hành tốt hoặc bài học kinh nghiệm. Trải nghiệm thực tế là vô cùng quan trọng. Một số hoạt động cụ thể như tham gia các việc liên quan đến tinh thần liên đới, các chiến dịch vệ sinh môi trường, tham gia công việc nông nghiệp hoặc làm vườn, chăm sóc động vật – từng bước một – có thể giúp hình thành sự dẫn thân trong tương lai. Điều quan trọng cần nhấn mạnh là, sự dẫn thân thường là kết quả “của một kinh nghiệm giáo dục đầy đủ”, bao gồm các giá trị, gương mẫu và cả thực hành (ĐGH Phanxicô, *Bài diễn văn trong buổi lễ học thuật về việc thiết lập Chu kỳ Nghiên cứu “Chăm sóc Ngôi nhà Chung và Bảo vệ Công trình Sáng tạo”* cùng với Chủ tịch UNESCO “Về Tương lai Giáo dục cho Phát triển Bền vững” tại Đại học Giáo hoàng Lateran, ngày 07.10.2021).

Đối thoại

Việc trao đổi với người khác (các thành viên thuộc các nhóm sắc tộc khác, giáo xứ, giáo phận và trường học) luôn mang lại sự phong phú và nuôi dưỡng tinh thần tôn trọng, cũng như cảm thông trong gia đình nhân loại. Bên cạnh việc trao đổi và đối thoại với bạn bè đồng trang lứa, chúng ta cần nhận ra vai trò của ông bà, tổ tiên và gia đình mở rộng. Họ là những người có sự khôn ngoan và kinh nghiệm.

Môi trường học tập

Nhà xứ, nhóm giới trẻ, trường học, câu lạc bộ thể thao và các tổ chức tương tự đều có thể trở thành những nơi để thực hiện các cải tiến liên quan đến việc chăm sóc ngôi nhà chung của chúng ta. Theo cách này, toàn bộ “môi trường học tập” sẽ hỗ trợ cho tiến trình giáo dục.

CÂU HỎI SUY TƯ VÀ THẢO LUẬN

- Làm thế nào để đáp ứng nhu cầu giáo dục trong nhóm hoặc cộng đồng của chúng ta?
- Những bậc cha mẹ cố gắng dạy con sống tiết độ và giản dị có thể bị xem là quá nghiêm khắc hoặc là phớt lờ áp lực từ quảng cáo và bạn bè đồng trang lứa. Làm thế nào để cha mẹ được hỗ trợ trong những khó khăn này?
- Trẻ em và thanh thiếu niên học được gì về tài nguyên thiên nhiên và tính bền vững? Ông bà chúng ta đã được dạy gì về những chủ đề này và truyền thống của họ ra sao?
- Người khuyết tật có bị loại trừ khỏi các chuyến đi giáo dục hoặc khỏi cơ hội tiếp xúc với thiên nhiên hoang dã không?
- Những giáo huấn nào chúng ta có thể học được từ việc chiêm ngắm các hệ sinh thái? Làm thế nào để chúng ta và con cái có thể học hỏi thêm về môi trường tự nhiên (động vật, thực vật, ao hồ, địa chất, thời tiết) chung quanh mình?
- Với tư cách là cha mẹ, làm thế nào chúng ta có thể tạo ra một cuộc đối thoại dựa trên sự tin tưởng với con cái để bàn về các vấn đề như khiêu dâm, tiết độ, hôn nhân và bạo lực tình dục?
- Với tư cách là gia đình, chúng ta đã quen thuộc đến mức nào với giáo huấn của Giáo hội về việc chăm sóc ngôi nhà chung, bảo vệ sự sống con người và phát triển nhân bản toàn diện?

HÀNH ĐỘNG ĐỀ XUẤT

- Nhận trách nhiệm trong việc giáo dục các thành viên trong gia đình.
- Có những cuộc trò chuyện phù hợp với từng độ tuổi về nhu cầu bảo vệ sự sống của con người khỏi nạn phá thai, mang thai hộ và trợ tử; về nhu cầu chăm sóc những người gặp khó khăn trong gia đình; về vẻ đẹp, phẩm giá và ý nghĩa của tình dục nhân bản.

- Đề nghị trường học địa phương thực hiện các cải tiến sinh thái cho cơ sở vật chất.
- Đề nghị trường học địa phương nâng cấp các hoạt động sinh thái và tài liệu giảng dạy; hỏi xem liệu trường có giúp trẻ em học về thực vật học thông qua cây trồng trong nhà hoặc vườn trường hay không.
- Tham gia một chuyến tham quan thiên nhiên, nhà máy chế biến thực phẩm hoặc nông trại và học hỏi từ các chuyên gia trong các lĩnh vực này.
- Học tên gọi và đặc điểm của các loài động vật và thực vật trong khu vực của bạn.
- Có một dụng cụ đo lượng mưa và theo dõi nó.
- Dạy cách không lãng phí thực phẩm.
- Xem những hành động nào được đề xuất trong các chương khác của tập sách này cũng có thể được thực hiện với trọng tâm giáo dục.

Nền linh đạo sinh thái trong gia đình

“Nếu được thấm nhuần tinh thần đức tin trong gia đình, đức tin ấy sẽ trở thành ánh sáng soi chiếu mọi mối tương quan xã hội” (*Lumen Fidei* 54). “Ở đây, tôi muốn đề nghị một vài điểm của nền linh đạo sinh thái cho Kitô hữu dựa trên những xác tín của chúng ta, vì những giáo huấn của Tin Mừng tác động trực tiếp đến cách nghĩ, cách cảm nhận và cách sống của chúng ta... Một nền linh đạo ấy thúc đẩy chúng ta nuôi dưỡng niềm đam mê bảo vệ thế giới. Sự dẫn thân cao cả này không thể được duy trì bởi học thuyết, mà không có nền linh đạo gợi hứng, không có một ‘động lực nội tâm khích lệ, động viên, nuôi dưỡng và mang lại ý nghĩa cho hoạt động cá nhân và cộng đoàn của chúng ta’” (LS 216).

GIẢI THÍCH

Sự hoán cải của chúng ta

Đức Giáo hoàng Phanxicô nhấn mạnh đến sự hoán cải: một sự hoán cải sinh thái, qua đó những hiệu quả của cuộc gặp gỡ với Chúa Giêsu Kitô trở nên hiển nhiên trong mối tương quan của chúng ta với thế giới chung quanh. “Sống ơn gọi của chúng ta như những người bảo vệ công trình của Thiên Chúa... không phải là một lựa chọn tùy ý hay một khía cạnh thứ yếu của kinh nghiệm Kitô giáo” (LS 217). Khi chúng ta nhìn nhận “tội lỗi, sai lầm và thất bại” của mình, chúng ta có thể cảm nghiệm “sự sám hối chân thành và ước muốn thay đổi” (LS 218). Nếu chúng ta nói đến sự hoán cải, đó là bởi vì – theo Giáo hội – sự suy thoái môi trường có thể là tội lỗi. Chúng ta biết rằng “sự hoán cải khỏi tội lỗi có khả năng mang lại một sự hòa giải sâu xa và lâu bền ở bất cứ nơi nào sự chia rẽ đã thâm nhập” (Thánh Gioan Phaolô II, *Reconciliatio et Paenitentia*, số 23).

Đức Kitô trong Tạo thành

Sự hoán cải và kiên trì đòi hỏi nền linh đạo thiêng liêng. Thật vậy, những giá trị tôn giáo và nền linh đạo chân chính có thể giúp chúng ta đối diện với câu hỏi: “Tại sao tôi phải quan tâm?” Chúng ta có thể “thúc đẩy chúng ta nuôi dưỡng niềm đam mê bảo vệ thế giới. Sự dẫn thân cao cả này không thể được duy trì bởi học thuyết, mà không có nền linh đạo gợi hứng” (LS 216). Chúng ta không thể quên rằng truyền thống Kitô giáo diễn tả sự hiện diện của Thiên Chúa trong công trình sáng tạo. Thánh Kinh cho thấy rằng ngay từ khởi đầu, Thiên

Chúa đã “phán” để mọi sự được tạo thành (x. St 1). Quyền năng của Thiên Chúa được biểu lộ trong những gì Ngài tạo dựng; về phần chúng ta, những gì chúng ta làm và tạo ra nói gì về chính chúng ta? Chúng ta có đang sống trong ân sủng đến mức, khi người khác thấy việc lành của chúng ta, họ sẽ được thúc đẩy để ngợi khen Cha chúng ta trên trời không (x. Mt 5,16)?

Tin Mừng Gioan nói: “Lúc khởi đầu đã có Ngôi Lời, Ngôi Lời vẫn hướng về Thiên Chúa, và Ngôi Lời là Thiên Chúa... mọi sự đã được tạo thành nhờ Ngôi Lời, và không có Ngôi Lời thì chẳng có gì được tạo thành... Ngôi Lời đã trở nên người phàm và cư ngụ giữa chúng ta” (Ga 1,1-2a, 14a). Trong Đức Giêsu thành Nadarét, Ngôi Lời Thiên Chúa đã nhập thể. Tin Mừng Gioan rõ ràng dạy chúng ta rằng mọi sự đã được tạo thành nhờ Đức Kitô, Đấng hiện diện từ khởi đầu. Như thế, Đức Kitô được biểu lộ trong mọi sự.

Trong *Thư gửi tín hữu Côlôôê*, chúng ta học về mối liên hệ của Đức Kitô với toàn thể tạo thành: Đức Kitô “là hình ảnh của Thiên Chúa vô hình, là trưởng tử của mọi loài thọ tạo; vì trong Người, muôn vật được tạo thành trên trời và dưới đất, hữu hình và vô hình... tất cả đều do Người và cho Người mà được tạo thành. Người có trước muôn loài, và trong Người muôn loài tồn tại. Người cũng là đầu của Thân Thể, tức là Hội Thánh; Người là khởi nguyên, là trưởng tử trong số những kẻ từ cõi chết sống lại, để trong mọi sự Người đứng hàng đầu. Vì Thiên Chúa đã muốn làm cho tất cả sự viên mãn hiện diện trong Người, và nhờ Người mà Thiên Chúa đã muốn hòa giải muôn loài với chính mình, cả dưới đất và trên trời, bằng cách thiết lập bình an nhờ máu Người đổ ra trên thập giá” (Cl 1,15-20). Lá thư này cho thấy rõ ràng, mọi sự đều được tạo thành nhờ Đức Kitô và cho Đức Kitô. Quyền năng của Người được biểu lộ trong mọi sự.

Một góc nhìn gia đình

Tông huấn *Amoris Laetitia* (x. 313-315) công nhận sự hiện diện của Thiên Chúa trong các biến cố của gia đình, cụ thể là trong đời sống hằng ngày và trong lời cầu nguyện. Tình yêu của Thiên Chúa được chứng thực qua tình yêu của đôi vợ chồng dành cho nhau; họ phản chiếu tình yêu ấy, trở thành hình ảnh và tấm gương của tình yêu khi họ kêu cầu Thiên Chúa bằng một đức tin sống động và sống đức ái – một tình yêu Thiên Chúa và tha nhân vì Thiên Chúa (AL 321). Gia đình như một đơn vị cũng phản chiếu “mầu nhiệm Ba Ngôi” (AL 86). “Các đôi vợ chồng Kitô hữu và cha mẹ được mời gọi tham dự vào lời kêu gọi phổ quát nên thánh. Đối với họ, lời kêu gọi này được cụ thể hóa qua bí tích mà họ đã cử hành và được thực hiện trong thực tại hôn nhân và đời sống gia đình. Điều này

làm phát sinh ân sủng và đòi hỏi một đời sống thiêng liêng hôn nhân và gia đình chân thực, sâu sắc, lấy cảm hứng từ các chủ đề Sáng tạo, Giao ước, Thập giá, Phục sinh" (FC 56).

Vượt ra ngoài bí tích Hôn phối, các đôi vợ chồng còn được mời gọi nuôi dưỡng đời sống Kitô hữu trong gia đình với con cái, bắt đầu từ Bí tích Thánh tẩy và tiếp tục trong sự nỗ lực tìm kiếm Thiên Chúa trong đời sống hằng ngày cũng như trong cộng đoàn Kitô hữu.

HỆ QUẢ

Hiệp nhất

Linh đạo sinh thái, khi nhìn từ góc độ gia đình, bao hàm khái niệm về toàn thể công trình sáng tạo. Laudato Si' khẳng định, mọi sự đều liên kết: mọi thụ tạo tồn tại để tôn vinh Thiên Chúa, mọi hệ sinh thái – con người, động vật, thực vật – đều là một phần của công trình sáng tạo và được nối kết bằng những mối dây vô hình, tạo nên một dạng gia đình phổ quát, một sự hiệp thông cao cả (x. LS 89). Lời cầu nguyện trong gia đình có những nét đặc thù riêng: “đó là lời cầu nguyện chung, vợ chồng cùng nhau, cha mẹ và con cái cùng nhau” (FC 59). Hơn nữa, “tinh thần yêu thương ngự trị trong gia đình hướng dẫn cả mẹ và con trong những cuộc trò chuyện; ở đó họ vừa dạy vừa học, trải nghiệm sự sửa dạy và lớn lên trong việc trân trọng điều thiện hảo” (EG 139). Chúng ta cũng cần lưu ý là trong khi hoán cải sinh thái là một tiến trình cá nhân, nó có thể (và hy vọng sẽ) dẫn đến những cuộc hoán cải trên phạm vi rộng hơn, bởi chúng ta cần đối diện với những “cấu trúc tội lỗi” (SRS 36) và những thách thức sinh thái không thể chỉ giải quyết ở mức độ cá nhân.

Các Bí tích

“Qua việc thờ phượng Thiên Chúa, chúng ta được mời gọi ôm lấy thế giới trên một bình diện khác. Nước, dầu, lửa và màu sắc được đưa vào với tất cả sức mạnh biểu tượng của chúng và được kết hợp vào trong hành động ngợi khen của chúng ta” (LS 235). Trong khi vợ chồng được kết hợp nhờ bí tích Hôn phối, toàn thể gia đình được kết hợp với Đức Kitô qua các bí tích Thánh tẩy và Thánh Thể. Chúng ta ghi nhớ rằng như Đức Giáo hoàng Bênêđictô XVI đã viết: “Dân Kitô hữu, khi tạ ơn Thiên Chúa qua Thánh Thể, phải ý thức rằng họ làm điều đó nhân danh toàn thể công trình sáng tạo, khao khát sự thánh hóa của thế giới

và nỗ lực mạnh mẽ để đạt được điều ấy" (*Sacramentum Caritatis* 92). "Chúng ta được thách thức phải thể hiện sự dẫn thân của mình theo cách mà mọi việc chúng ta làm đều mang ý nghĩa Tin Mừng và càng ngày càng đồng hóa chúng ta với Đức Giêsu Kitô" (*GE* 28). Thật vậy, dẫn thân cho công bình là một hệ quả xã hội của mầu nhiệm Thánh Thể (x. *Sacramentum Caritatis* 89; *LS* 236).

Chăm sóc

Trong gia đình, chúng ta học rằng "những người thân yêu của chúng ta xứng đáng được chúng ta dành trọn sự chú ý" (*AL* 323). Được Chúa Thánh Thần hướng dẫn, vòng tròn gia đình mở ra cho sự sống "bằng cách ra đi và lan tỏa sự sống qua việc chăm sóc người khác và tìm kiếm hạnh phúc cho họ" (*AL* 324). Một tinh thần sinh thái từ góc nhìn gia đình "chắc chắn sẽ tập trung vào một Thiên Chúa duy nhất và là Chúa, đồng thời tiếp xúc với những nhu cầu hằng ngày của những người đang nỗ lực sống một cuộc đời xứng đáng, muốn hưởng những phúc lành của cuộc sống, tìm kiếm bình an và hòa hợp, giải quyết các vấn đề gia đình, chăm sóc bệnh tật của họ, và thấy con cái mình lớn lên trong hạnh phúc" (ĐGH Phanxicô, *Querida Amazonia*, 80). Với *Laudato Si'*, chúng ta có thể bổ sung tầm quan trọng của việc bảo vệ môi trường mà chúng ta phụ thuộc vào. Tất cả điều này liên quan đến "một thái độ của trái tim, một thái độ tiếp cận cuộc sống với sự chú tâm thanh thản, có khả năng hiện diện trọn vẹn với một ai đó mà không nghĩ đến điều gì tiếp theo, biết đón nhận từng khoảnh khắc như một món quà từ Thiên Chúa để sống trọn vẹn" (*LS* 226). "Khi chúng ta cảm thấy Thiên Chúa đang kêu gọi chúng ta can thiệp cùng với người khác trong những động thái của xã hội này, chúng ta nên nhận ra rằng, điều đó cũng là một phần trong đời sống thiêng liêng của chúng ta, vốn là một hành vi bác ái và, như thế, giúp chúng ta trưởng thành và nên thánh" (*LS* 231; x. *Christus Vivit* 225).

Sự sống và tình yêu

Nền linh đạo thiêng liêng từ góc nhìn gia đình cũng bao hàm việc sinh sản và tính dục, vốn là những vấn đề đặc biệt quan trọng từ quan điểm sinh thái toàn diện và việc chăm sóc công trình sáng tạo. Việc sinh sản là một tiến trình kỳ diệu và huyền nhiệm, trong đó Thiên Chúa làm cho con người trở nên đồng trách nhiệm bằng cách ban cho họ quyền năng và nhiệm vụ sinh sản, phân biệt họ thành nam và nữ với những đặc tính cần thiết để cùng cộng tác trong việc sáng tạo sự sống. Gia đình được tạo dựng cho sự sống, cho tình yêu, cho sự thuộc về, cho việc xã hội hóa, cho sự trao ban, cho sự đáp trả, cho lòng

trung tín và sự bảo vệ lẫn nhau. Ở biểu hiện cao nhất, nền linh đạo thiêng liêng bao trùm tình yêu. Chúng ta có khả năng trao ban sự sống để tiếp tục công trình sáng tạo của Thiên Chúa, chắc chắn không phải một cách ngẫu nhiên, nhưng theo kế hoạch đã được Ngài định sẵn, vốn tập trung vào tình yêu. Nền linh đạo thiêng liêng quy hướng về Thiên Chúa cũng có thể dẫn dắt chúng ta đi theo hướng này (x. Tb 8,5-7).

Hy vọng

Gia đình là chiếc nôi của sự sống. Một sự sống mới luôn là dấu chỉ của hy vọng, là một cơ hội mới được trao cho nhân loại. Nền linh đạo sinh thái từ góc nhìn gia đình mở ra hy vọng, bởi chúng ta biết là “sự quan phòng của Chúa Cha trên trời yêu thương chăm sóc ngay cả những lo toan hằng ngày của chúng ta” (SRS 26) và chúng ta tin vào sự phục sinh của Chúa. Chúng ta cũng tin cùng với Đức Giáo hoàng Phanxicô, “nhân loại vẫn còn khả năng cộng tác với nhau để xây dựng ngôi nhà chung của chúng ta” (LS 13). Hơn nữa, chúng ta biết rằng gia đình có một vai trò lớn lao và không thể thay thế trong việc góp phần vào “sứ mạng của Giáo hội, vốn phong phú và phức tạp... là hòa giải con người: với Thiên Chúa, với chính mình, với tha nhân và với toàn thể công trình sáng tạo” (Thánh Gioan Phaolô II, *Reconciliatio et Paenitentia*, 8; x. LS 10).

CÂU HỎI SUY TƯ VÀ THẢO LUẬN

- Làm thế nào chúng ta có thể thúc đẩy tinh thần sinh thái và tình yêu thiên nhiên, đặc biệt trong các gia đình, đồng thời nói về sự hiện diện của Thiên Chúa trong công trình sáng tạo?
- Nhiều gia đình có thành viên không phải là người Công giáo. Họ có vị trí nào trong đời sống thiêng liêng, dựa trên cảm nhận riêng của họ? Làm sao họ có thể được tham gia, hoặc ít nhất được mời gọi, để cùng chung sức?
- Những người mới đến với cộng đoàn hay giáo xứ của chúng ta có tìm thấy “một đời sống thiêng liêng có thể mang lại sự chữa lành và giải thoát, tràn đầy sự sống và bình an, đồng thời mời gọi họ bước vào hiệp thông huynh đệ” (EG 89)?
- Ở đâu và khi nào chúng ta có thể dành thời gian cho việc chiêm niệm?
- Chúng ta có thực sự quan tâm đến công trình sáng tạo bằng cách chọn gìn giữ và bảo vệ thay vì phung phí và hủy hoại không? Trong tâm hồn và thói quen của chúng ta, điều gì cần được hoán cải?

- Con người được tạo dựng để sống trong mối tương quan đúng đắn với Thiên Chúa, với chính mình, với tha nhân và với toàn thể công trình sáng tạo. Điều này áp dụng thế nào cho gia đình chúng ta?

HÀNH ĐỘNG ĐỀ XUẤT

- Đọc Thánh Kinh và tìm hiểu về công trình sáng tạo cũng như các yếu tố của thiên nhiên. Linh mục hoặc giáo viên Thánh Kinh có thể gợi ý những đoạn liên quan. Học hỏi và chia sẻ những phần thích hợp trong *Laudato Si'*, đặc biệt là Chương Hai: Tin Mừng của Sáng tạo.
- Đề nghị linh mục giáo xứ đưa các chủ đề từ *Laudato Si'*, *Caritas in Veritate*, *Familiaris Consortio* và *Amoris Laetitia* vào các bài giảng.
- Thường xuyên lồng ghép chủ đề biết ơn công trình sáng tạo trong những khoảnh khắc cầu nguyện, chẳng hạn như trước khi đi ngủ, trước bữa ăn, cũng như những lời cầu nguyện cho mưa thuận gió hòa hoặc mùa gặt.
- Phát triển một đời sống thiêng liêng mang tính sinh thái và thân thiện với gia đình đòi hỏi việc học hỏi, thảo luận, chia sẻ, hành động và cử hành. Đọc và thảo luận trong gia đình các đoạn AL 320-325 và LS 216-221, 223-245. Tiếp tục với các tài liệu hoặc công cụ liên quan khác.
- Cử hành và tôn trọng Chúa nhật. Nếu không thể vào Chúa nhật, hãy tìm một thời điểm khác trong tuần để cả gia đình cùng cử hành và tôn vinh Thiên Chúa.
- Cử hành Mùa Thụ Tạo (từ 1/9 đến 4/10) trong gia đình và cộng đoàn giáo xứ. Tổ chức nhiều hoạt động đa dạng và mời gọi các thành viên trong cộng đoàn tham gia.
- Tận dụng cơ hội cầu nguyện giữa thiên nhiên, thậm chí có thể cử hành Thánh lễ ngoài trời nếu được phép theo quy định của địa phương. Những dịp này có thể là khi đi bộ đường dài với Hướng đạo sinh, cùng các gia đình khác, hoặc những khoảnh khắc trong công viên, trên núi hay bên bờ biển.
- Thinh lặng chiêm ngắm công trình sáng tạo của Thiên Chúa.
- Đi bộ, cắm trại, dã ngoại; dành thời gian trong công viên; trồng một khu vườn cùng gia đình. Nuôi dưỡng cảm thức ngạc nhiên và thán phục trước thiên nhiên, Trái đất và các thụ tạo của Thiên Chúa.
- Ghi nhớ các việc thương xót thiêng liêng. Việc chăm sóc ngôi nhà chung vừa là việc thương xót phần xác vừa là việc thương xót phần hồn.

Gia đình tham gia
vào đời sống cộng đồng

“Sinh thái học xã hội nhất định phải có thể chế và dần dần mở rộng ra đến toàn thể xã hội, từ nhóm xã hội đầu tiên là gia đình, đến địa phương rộng hơn là các cộng đồng quốc gia và quốc tế.” (LS 142)

GIẢI THÍCH

Vai trò hợp pháp của các gia đình

Công đồng Vatican II đã quy định vai trò lớn lao hơn dành cho giáo dân trong nhiều lĩnh vực của đời sống Giáo hội (GS 1). Điều này đã bắt đầu một cách chậm rãi, trước hết bằng việc thành lập các hội đồng mục vụ giáo xứ và các ủy ban tài chính. Giáo lý viên giáo dân và những người đứng đầu trong huấn luyện đã mang lại những thay đổi trong một số lĩnh vực. Nhiều phong trào hướng đến gia đình đã xuất hiện và đóng vai trò quan trọng ngang qua sự hợp tác của họ trong hoạt động mục vụ, với các đôi vợ chồng và linh mục khi làm việc chung với nhau có thể xem như là một sự diễn tả cho viễn tượng mới này. Gia đình không chỉ được kêu gọi chăm sóc cho các thành viên của mình. Đáng chú ý, Công đồng cũng công nhận vai trò của gia đình như những người tham gia tích cực trong cộng đồng địa phương, thậm chí là những tác nhân chính hay *người ảnh hưởng* đối với các chính sách quốc gia có tác động đến họ, chẳng hạn như các chính sách về xã hội, giáo dục, cơ sở hạ tầng, việc làm, y tế,...

HỆ QUẢ

Nhiều hình thức hành động

Các gia đình có thể kết nối và hợp tác ở nhiều cấp độ và với các thể hệ khác nhau, trong bốn phạm vi chăm sóc thiên nhiên và đồng thời “bảo vệ nhân loại khỏi sự tự hủy diệt” (CV 51). “Toàn bộ nền văn minh và sự gắn kết của các dân tộc phụ thuộc trước hết vào phẩm chất nhân bản của các gia đình” (Thánh Gioan Phaolô II, *Christifideles Laici* 40).

Các gia đình có thể tham gia vào đời sống cộng đồng và hợp tác để chăm sóc tốt hơn cho môi trường và các không gian công cộng. Gia đình có thể ủng hộ các doanh nghiệp tôn trọng ngôi nhà chung và phẩm giá con người (x. Chương 3 ở trên). Khi số đông người tiêu dùng cùng liên kết sức mạnh, họ có thể thúc giục hoặc ảnh hưởng tích cực đến các nhà sản xuất, và các gia đình có thể lập các hợp tác xã để mua hoặc sản xuất nông sản.

Gia đình cũng cần quan tâm đến những vấn đề như đổ vỡ mối tương quan, bạo lực gia đình, và lạm dụng chất gây nghiện. Thái độ có thể khác nhau, ngay cả trong cùng một gia đình. Trong những hoàn cảnh này, sự liên đới giữa các gia đình có thể giúp ích. Nhiều gia đình có thể củng cố mối dây liên kết với nhau; sự liên đới và hiệp thông có thể vượt trội, bất kể họ sống gần nhau trong một ngôi làng nhỏ hay phân tán trong các căn hộ khắp thành phố.

Gia đình đóng một vai trò quan trọng trong việc duy trì đời sống xã hội và kết cấu xã hội. Hội chợ, lễ hội địa phương, các hoạt động quanh trường học và đời sống giáo xứ: những hoạt động này giúp phát triển “những mối dây gắn bó và hiệp nhất... trong đó bức tường của cái tôi bị phá bỏ và rào cản của sự ích kỷ được vượt qua” (LS 149). Những hoạt động này cũng có thể giúp trong việc đối diện với các vấn đề cô đơn (bao gồm cả người cao tuổi, người bệnh, gia đình nông thôn, góa phụ và người di cư).

Sự hỗ trợ lẫn nhau và các hiệp hội

Cộng đồng và gia đình có thể trở thành nguồn hỗ trợ và tăng cường sức mạnh cho nhau, nhờ đó cả hai đều được lớn mạnh hơn.

Gia đình có thể liên kết mạnh mẽ để thực hiện các mục đích vận động, tổ chức chiến dịch, nâng cao nhận thức, tham gia cùng chính quyền địa phương và những người ra quyết định, đồng thời yêu cầu những luật lệ và quyết định tốt hơn nhằm phục vụ lợi ích chung cho toàn xã hội. Ngoài ra, các gia đình có thể yêu cầu một cách hợp pháp, các thể chế hôn nhân và gia đình cần “được củng cố và bảo vệ khỏi mọi sự xuyên tạc về bản chất thật, bởi vì bất cứ điều gì gây tổn hại cho các thể chế cũng gây tổn hại cho xã hội” (ĐGH Bênêdictô XVI, *Sacramentum Caritatis* 29).

Bên cạnh sự liên hệ các chủ đề được đề cập, cách thức tổ chức và làm sinh động đời sống cộng đồng cũng nên được lưu ý. Cần khuyến khích sự tham gia của mọi người, với thời gian thích hợp dành cho việc lắng nghe, chia sẻ,

gặp gỡ và đưa ra quyết định. Ở một mức độ quan trọng, đó là nếu thiếu đi tầm nhìn (tưởng tượng) và sự thực tế/đề phòng (cảnh giác), thì một nhóm khó có thể tồn tại lâu dài và gây được tiếng vang: sự tham gia của giới trẻ và các gia đình mới, cũng như việc đổi mới lãnh đạo là những yếu tố quan trọng.

Các hiệp hội có thể hoạt động như những “ngôi làng liên đới” cho các gia đình, vốn thường cảm thấy mình đơn độc khi đối diện với một số thách thức. Các hiệp hội cũng có thể giúp đưa tiếng nói của gia đình ra nơi công cộng. Nguồn lực từ các hiệp hội có thể được sử dụng để củng cố cấu trúc gia đình và giáo dục. Trong một số hoàn cảnh, có thể thành lập các hiệp hội ứng biến; một số có thể xuất phát từ cơ sở quần chúng, có sự liên kết với nhau, thậm chí ở cấp quốc gia. Phạm vi và điều lệ của các hiệp hội hiện tại cũng có thể được mở rộng để xem xét một số khía cạnh của sinh thái toàn diện. Các hiệp hội gia đình Công giáo không chỉ phục vụ cho chính gia đình Công giáo; việc phục vụ của họ có thể áp dụng cho tất cả mọi người, để có thể mang lại sức mạnh truyền giáo. Đức tin Công giáo của họ được thể hiện qua hành động chính trị và các đề xuất của họ dựa trên học thuyết xã hội của Giáo hội. Vai trò của các hiệp hội gia đình Công giáo được Giáo hội công nhận. “Giống vậy, điều đáng mong muốn là với ý thức sống động về lợi ích chung, các gia đình Kitô hữu nên tích cực tham gia, ở mọi cấp độ, vào các hiệp hội ngoài Giáo hội” (FC 72). Bằng cách này, xã hội dân sự với các tổ chức của mình sẽ tạo điều kiện cho việc trao đổi kiến thức và thúc đẩy một chủ nghĩa đa phương lành mạnh từ bên dưới (LD 37, 38).

CÂU HỎI SUY TƯ VÀ THẢO LUẬN

- Những mạng lưới nào mà chúng ta đang đóng góp có thể trở thành nguồn phát triển toàn diện có ý nghĩa? Những mạng lưới nào chúng ta muốn tham gia hoặc khởi xướng?
- Chúng ta có cảm thấy một số vấn đề trong khu vực, cộng đồng, giáo xứ hoặc làng của mình cần có hành động chung không?
- Các gia đình mới đến từ nơi khác hoặc các đôi vợ chồng mới cưới được chào đón và đồng hành như thế nào trong giáo xứ và cộng đồng địa phương của chúng ta?

- Các gia đình trong khu vực của chúng ta có thể đóng góp gì cho đời sống giáo xứ?
- Cần có sự đào tạo nào để dẫn dắt các hoạt động cộng đồng thành công? Việc đào tạo có sẵn tại địa phương và với chi phí hợp lý không?
- Một phong trào hướng đến sự tham gia cộng đồng có nên bắt đầu bằng việc suy tư và chia sẻ về một vấn đề liên quan không? Nếu có, phương pháp nào có thể được sử dụng?
- Việc tham gia cộng đồng, trong bối cảnh Giáo hội, có nên được hình thành từ những nhóm quan tâm cụ thể, chẳng hạn như công lý và hòa bình, hay đời sống gia đình? Các nhóm cũng có thể hướng đến một mục tiêu chung (nhưng luôn tập trung vào gia đình), chẳng hạn như gây quỹ xây dựng nhà thờ hoặc đền thánh.
- Các gia đình có thể mang những nguyên tắc và giá trị tôn giáo của mình vào các lĩnh vực nơi cộng đồng giải quyết các vấn đề xã hội, kinh tế hoặc chính trị không?
- Trong lời mời gọi đáp lại “tiếng kêu của người nghèo” và “tiếng kêu của trái đất”, Đức Giáo hoàng Phanxicô mời gọi toàn thể cộng đồng Giáo hội – ở bất kỳ cấp độ nào thích hợp – cùng giải quyết những vấn đề này. Các cộng đồng trong những hoàn cảnh khác nhau có thể cùng nhau đáp lại như thế nào?
- Làm thế nào để phương pháp hiệp hành có thể được xây dựng trong các tương tác của Giáo hội và cộng đồng trong tương lai?
- Tang chế là một kinh nghiệm khó. Tuy nhiên, người “Chị - Cái chết Thể xác” của chúng ta – như thánh Phanxicô Assisi gọi – là một kinh nghiệm phổ quát. Làm thế nào chúng ta có thể chuẩn bị, như một gia đình, để nâng đỡ, quan tâm và tự tin hỗ trợ nhau khi người thân, láng giềng và những người yêu thương của chúng ta được Chúa gọi về?

HÀNH ĐỘNG ĐỀ XUẤT

- Xác định những cộng đồng hoặc mạng lưới mà chúng ta có thể tham gia và đóng góp (hàng xóm trong cùng làng hoặc khu phố, các gia đình trong một giáo xứ hoặc phong trào, phụ huynh trong cùng một trường học hoặc nhóm Hướng đạo, các dòng tu, những người thuê căn hộ trong cùng một tòa nhà, các nhóm vận động) và xem những mối dây liên đới, gần gũi, chia

sẻ, hiệp lực và đáp trả nào có thể hình thành. Hãy sẵn sàng để được thách thức, được làm giàu và truyền cảm hứng, cũng như để đóng góp và học hỏi.

- Sử dụng phương pháp *Xem - Xét - Làm*:
 - *Xem* để khám phá nhu cầu và nghiên cứu tình hình;
 - *Xét* với sự phân định, cầu nguyện và sự trợ giúp của Thánh Kinh;
 - *Làm* với việc ra quyết định chung và cam kết cộng đồng cho các hoạt động cụ thể, sự tham gia và theo dõi.
- Làm việc với con cái và cháu chắt để lập danh sách các dự án tình nguyện hoặc các khoản đóng góp sẽ được thực hiện trong kỳ nghỉ học, nhằm mang lại lợi ích cho các thành viên trong gia đình, khu phố, quận hoặc làng.
- Xác định những điểm mạnh và nguồn lực mà bạn có thể chia sẻ với người khác. Ví dụ: cân nhắc việc quyên góp cho các kỹ năng chuyên môn (như xây dựng, may vá, kế toán, giảng dạy, kỹ năng số, dịch thuật, quản lý và điều phối) cho giáo xứ.
- Xác định các gia đình mới gia nhập khu vực của bạn (giáo xứ, khu phố) và dành sự quan tâm đặc biệt đến họ.
- Thúc đẩy đối thoại và chia sẻ giữa các thế hệ, trước hết trong gia đình bạn, nhưng cũng bao gồm cả hàng xóm, giáo dân cùng giáo xứ, v.v. Tạo cơ hội để người cao tuổi chia sẻ thông tin về cuộc sống và những thử thách của họ, tập trung vào các thực hành xã hội và thiêng liêng đã giúp họ kiên trì.
- Tổ chức các sự kiện xã hội và/hoặc sinh thái như buổi cầu nguyện, triển lãm nhỏ trong khu phố về nghệ thuật tự làm liên quan đến thiên nhiên, chiếu phim tại nhà về các vấn đề xã hội và sinh thái, v.v.
- Thành lập các hiệp hội gia đình chính thức dựa trên những điểm chung và sự hợp tác giữa các gia đình.
- Luôn chọn, khi có thể, bất cứ điều gì thúc đẩy sự gặp gỡ trực tiếp thay vì chỉ kết nối trực tuyến. Kết nối trực tuyến phục vụ nhiều mục đích và là một mối phúc hiện đại, nhưng không thể thay thế trải nghiệm hiện diện thực tế mà gia đình cần. Hãy dành thời gian cho các mối tương quan và sự nghỉ ngơi bằng cách giới hạn thời gian chơi trò chơi trực tuyến và sử dụng điện thoại di động.

Kết luận

“Những nỗ lực từ các gia đình nhằm giảm thiểu ô nhiễm, giảm lãng phí, và tiêu dùng khôn ngoan, đang tạo ra một nền văn hóa mới. Thực tế đơn giản là những thói quen từ cá nhân, gia đình và cộng đồng đang thay đổi ... [điều này] đang góp phần hình thành những tiến trình biến đổi lớn xuất phát từ trong sâu thẳm của xã hội... Kết quả là, cùng với những quyết định chính trị tất yếu, chúng ta sẽ thực thi tiến trình này trên cùng một con đường là quan tâm chăm sóc lẫn nhau.” (LD 71-72)

Những lời của Đức Giáo hoàng Phanxicô ở phần kết của Tông huấn *Laudate Deum* đã tóm lược ý nghĩa của tài liệu này, vốn dành riêng cho các gia đình, chúng tôi đặt tựa đề là ‘Hãy để các gia đình lấy sinh thái toàn diện làm trọng tâm’. Khi các gia đình dành mỗi quan tâm nhiệt thành cho ‘sinh thái toàn diện’ – một cách tiếp cận để hướng tới sự phát triển được hình thành bởi các yếu tố như: kinh tế, sinh thái, văn hóa và xã hội, và với sự phát triển toàn diện của con người làm trung tâm – họ đảm nhận vai trò then chốt trong việc chăm sóc công trình sáng tạo. Để đạt được điều đó, chúng ta cần có khả năng hiểu được mối tương quan giữa các bộ phận khác nhau và tổng thể lớn hơn. Điều này đòi hỏi sự nhận thức rằng, đời sống của mỗi con người gắn kết với người khác và với mọi loài thụ tạo, phù hợp với kế hoạch của Thiên Chúa. Trong cả *Laudate Deum* và *Laudato Si’*, Đức Giáo hoàng đề cập đến thánh Phanxicô Assisi để giải thích, sinh thái toàn diện trước hết phải được sống trong đời sống hằng ngày của chúng ta. Theo cách đó, mỗi người đều có trách nhiệm chăm sóc lẫn nhau, đặc biệt quan tâm đến những ai dễ bị tổn thương cũng như tất cả những gì còn mong manh và không được bảo vệ. Sinh thái toàn diện khởi đầu bằng tinh thần ngạc nhiên và lòng biết ơn đối với vẻ đẹp bao quanh chúng ta.

Chính các gia đình, với tư cách là những tế bào nền tảng của xã hội, có thể trở thành động cơ cho sự thay đổi văn hóa sâu sắc này. Bằng cách khởi đi từ nền tảng, nguồn gốc, lối sống và thói quen tiêu dùng có thể được thay đổi. Điều này đòi hỏi chúng ta phải nhận thức được tầm ảnh hưởng của những hành động nhỏ hằng ngày, và cách chúng có thể góp phần bảo vệ môi trường, vừa dựa trên động lực đạo đức và thiêng liêng, vừa ý thức về các năng động xã hội và chính trị. Trong đời sống gia đình, trách nhiệm và thách thức sinh thái có thể được đảm nhận trước tiên trong mái nhà, sau đó mở rộng ra nơi quảng trường công khai. Ngang qua sức mạnh tập thể, các gia đình cùng nhau chia sẻ nhu cầu và giá trị chung, điều đó là làm chứng

cho một lối sống sinh thái trong đời sống thường nhật, đến mức, chúng ta có thể tác động đến các chính sách môi trường ở cấp độ công cộng.

Những hành động cụ thể theo định hướng này bao gồm, việc thúc đẩy thói quen tiêu dùng tiết kiệm và có ý thức hơn, chú ý nhiều hơn đến tác động môi trường, và tìm kiếm những hình thức của hiệp hội và hợp tác mới giữa các gia đình, nhằm đem lại một sức mạnh mới cho một sự thay đổi có thể vượt qua sự trì trệ và thờ ơ ở mọi cấp độ. Khởi đi từ các mối tương quan và sự đồng tâm hiệp lực, chúng ta có thể biến đổi các mối quan hệ xã hội để hướng tới một sinh thái toàn diện hơn.

Trên hết, chính các thế hệ trẻ kêu gọi chúng ta đảm nhận trách nhiệm này. Do đó, chúng tôi hưởng ứng lời kêu gọi của những người trẻ tham dự Hội nghị Quốc tế lần IV về Chăm sóc Công trình Sáng tạo, được tổ chức ngay trước Ngày Giới trẻ Thế giới 2023, những người đã mời gọi các gia đình trên toàn thế giới trở thành “hệ sinh thái của tình yêu, sự trao ban, kiên nhẫn, trách nhiệm, và sự truyền bá giá trị Tin Mừng cũng như cách sống chung”, để có thể “tạo ra những không gian chia sẻ và phân định cho việc chăm sóc ngôi nhà chung của chúng ta” (*Tuyên ngôn của Người trẻ tham dự Hội nghị Quốc tế lần IV về Chăm sóc Công trình Sáng tạo, Lisbon, 2023*).

PHỤ LỤC:

Nền tảng Hành động Laudato Si' cho gia đình

Thông điệp *Laudato Si'* đã đưa ra một cảnh báo mạnh mẽ về tác động của con người đối với môi trường tự nhiên, đe dọa cả sự sống tự nhiên lẫn xã hội loài người. Lời kêu gọi của Đức Giáo hoàng Phanxicô về 'hành động khẩn cấp và cần thiết' (LS 57) đã truyền cảm hứng cho vô số hoạt động và tổ chức ở cả cấp địa phương lẫn toàn cầu nhằm "chăm sóc ngôi nhà chung của chúng ta" (phụ đề của *Laudato Si'*).

Một trong những nỗ lực đó là *Nền tảng Hành động Laudato Si'* (LSAP), một sáng kiến của Bộ Phục vụ Phát triển Con người Toàn diện. Nền tảng này cung cấp sự hướng dẫn thực tiễn cho các gia đình, cũng như cho cá nhân, cộng đồng và các tổ chức, về cách ứng phó với khủng hoảng sinh thái bằng việc sống bền vững nhất có thể. LSAP tập hợp tri thức về sinh thái toàn diện từ nhiều nguồn và nhiều nơi trên thế giới, gieo mầm cho một cộng đồng chung nhằm hình thành những phản ứng táo bạo, mạnh mẽ trước khủng hoảng sinh thái, qua đó đưa những thay đổi cấp bách và đầy triển vọng trong lối sống của chúng ta trở nên khả thi hơn.

Khi các gia đình tham khảo LSAP, họ có thể tìm thấy nguồn cảm hứng từ các mục tiêu của *Laudato Si'*, vốn cho thấy việc chăm sóc trái đất và người nghèo có thể làm phong phú cho nhiều lĩnh vực trong đời sống. Sau đó, họ có thể hành động cụ thể bằng cách đăng ký tham gia Nền tảng Hành động này, nơi họ được mời gọi xây dựng một kế hoạch *Laudato Si'* gồm 7 bước, để định hướng tiến trình thực hiện các mục tiêu. Kế hoạch này là một lộ trình thực tiễn cho đời sống bền vững. Bằng việc thực hiện kế hoạch, các gia đình có thể tự hào về những hành động chăm sóc môi trường trong bối cảnh khủng hoảng toàn cầu. Việc xây dựng kế hoạch cũng là cơ hội quý giá để các gia đình cùng nhau tham gia vào tiến trình đưa ra quyết định có ý thức sinh thái.

LSAP còn cung cấp cho các gia đình nhiều tài liệu giáo dục và nguồn liệu khác, để giúp mọi người ở mọi lứa tuổi nâng cao nhận thức sinh thái, thực hành lối sống bền vững và thấm nhuần các giá trị về lòng cảm thông và tinh thần quản lý. Nền tảng này hướng dẫn các gia đình tham gia vào các cuộc thảo luận và thực hành nhấn mạnh đến linh đạo sinh thái. Những

hoạt động như ủ phân hữu cơ, tái chế, hoặc đi dạo ngoài trời có thể nuôi dưỡng trách nhiệm đối với môi trường, và khơi dậy tinh thần ngạc nhiên dựa trên niềm tin vào Đấng Tạo Hóa và Chúa của chúng ta. Bằng những cách này, LSAP giúp các bậc cha mẹ gieo vào con cái ý thức và giá trị sinh thái, hình thành một thể hệ cam kết thực hiện những thay đổi thiết thực trong gia đình và môi trường xung quanh.

Khi các gia đình đăng ký tham gia, họ sẽ có quyền truy cập vào nhiều công cụ hỗ trợ:

- Một hướng dẫn tự đánh giá giúp tính toán mức độ tác động môi trường cơ bản và đề xuất các hành động phù hợp với nhu cầu riêng.
- Một mẫu để xây dựng kế hoạch *Laudato Si'*.
- Hướng dẫn rõ ràng về những cách thức có tác động lớn nhất để tích hợp từng mục tiêu *Laudato Si'* vào kế hoạch.
- Một kho dữ liệu trung tâm về các nguồn lực và sự kiện liên quan đến sinh thái toàn diện từ nhiều tổ chức trên thế giới, có thể tìm kiếm theo ngôn ngữ, mục tiêu, lĩnh vực và quốc gia.
- Các bản phản tỉnh và kế hoạch của những người tham gia LSAP tích cực, nhằm cung cấp định hướng và khích lệ trong việc xây dựng kế hoạch.
- Một bản đồ tương tác xác định các tổ chức đã cam kết hành động.
- Để kết nối với những người khác đang thực hiện nỗ lực tương tự, LSAP cung cấp thông tin về nhiều tổ chức và thành viên nhóm cộng tác, bao gồm tên tổ chức, thông tin liên hệ, ngôn ngữ sử dụng, cũng như mong muốn của họ trong việc thiết lập tương quan đồng hành.

Thông tin giới thiệu: <https://piattaformadiiniziatiavelaudatosi.org/>

Thư viện tài nguyên: <https://piattaformadiiniziatiavelaudatosi.org/risorse>

Đăng ký tham gia: <https://piattaformadiiniziatiavelaudatosi.org/iscriviti/>

THIẾT KẾ HÌNH ẢNH: Francesco Apicella
TIPOGRAFIA VATICANA

Bộ Phục vụ Phát triển Con người Toàn diện
và
Bộ Giáo dân, Gia đình và Sự sống
Palazzo San Calisto
00120 Città del Vaticano